

Njasilnejšie a najťažšie okamihy krížovej cesty videné bl. A.K.Emmerichovou vyrazajú dych. Prajem obrátenie srdca pri ich čítaní...

JEŽÍŠ BERE NA SEBE SVŮJ KRÍŽ

Menší oddíl vojaků zůstal u odsouzených. Nyní přijelo na koních osmadvacet ozbrojených farizeů, aby průvod provázeli. Mezi nimi bylo šest nejurputnějších nepřátel Páně, kteří také byli při Ježíšově zjetí na Olivové hoře. Kati vedli Pána doprostřed náměstí. Branou od severu přicházelo několik otroků, nesoucích dřevo kříže. Hodili je Pánu před nohy, až to zapraštělo. Obě tenčí postranní břevna byla přivázána provazy k širokému, těžkému kmeni. Kladiva, podstavek pod nohy a později zhotovený nástavec s ostatním náčiním nesli katovi tovaryši.

Když Spasitel viděl kříž ležet na zemi, padl k němu na kolena, objal ho a třikrát políbil, modle se přitom dojemnou modlitbu díky za počínající vykoupení lidstva. Katané však trhli Pánem vzhůru, takže klečel zpříma. Musil pak těžké břevno namáhavě vyzvednout na pravé rameno a pravou rukou je obejmout. Viděla jsem, jak mu andělé pomáhají, jinak by těžké břímě nepozvedl. Klečel pod tíží kříže sehnut. Zatímco se Pán modlil, vložili jiní katané oběma lotrům na záda příčná ramena kříže, od pně oddělená, a přivázali jim na ně pevně ruce. Tato příčná dřeva byla poněkud ohnutá a při křížování byla připevněna na horní konec kmene. — Nyní zazněly pozouny Pilátovy jízdy a jeden z jízdních farizeů blížil se k Spasiteli, jenž pod tíží kříže ještě

klečel, a řekl: „Už je po tvých krásných řečech. Dělejte, ať jsme brzy hotovi! Kupředu, kupředu!“ Po těch slovech strčili Ježíšem vzhůru, takže teď se na něho svalila celá tíže kříže. Pak se dal průvod na pochod, na zemi tak hanebný, ale v nebi oblažující vítězosláva Krále králů. Na dolní konec kříže přivázali dva provazy a dva kati nadzvedli jimi břímě, takže se vznášelo a nevlaklo se po zemi. Čtyři kati vedli také teď Spasitele na provazech, připoutaných k jeho pásu. Plášť mu vyhrnuli a přivázali k vrchní části těla. Když tak Ježíš nesl dřevo kříže, připamatoval mně živě Izáka, jenž si také nesl sám dřevo na horu ke své oběti. Pozouny Pilátovy daly povel k vykročení. Vladař chtěl osobně jet se svým oddílem, aby zabránil všemu pozdvižení ve městě. Byl ozbrojen, seděl na koni, kolem něho jeho důstojníci a řada jezdců. Potom následoval oddíl pěchoty, čítající asi tři sta mužů. Všichni pocházeli z pohraničí mezi Itálií a Švýcarskem.

Před průvodem šel trubač, jenž na každém rohu ulice zatroubil a ohlašoval popravu. Několik kroků za ním běželo hejno kluků a všelijaké chátry. Nesli s sebou pití, provazy, hřebíky, klíny a koše s rozličnými nástroji. Silnější pacholci nesli žerdě, žebříky a kmeny křížů pro lotry. Žebříky byly udělány jen ze žerdi, v níž byly po obou stranách nastrkány kolíky. Potom následovala část jízdních farizeů. Za nimi šel výrostek, jenž nesl Pilátův nápis na kříž; držel jej před prsy a na rameni nesl tyč s trnovou korunou, neboť se z počátku mysliło, že Pán ji nebude moci mít na hlavě, když nese kříž. Tento chlapec nebyl tak zlý.

Teď šel náš Pán a Spasitel, sehnut pod tíží kříže, znaven a klesající, od bičování rozedrán a rozbit. Od včerejší večere byl bez jídla a nápoje, beze spánku, ustavičně smrtelně týrán, ztrátou krve, ranami, horečkou, žízní a nevýslovnou vnitřní bolestí vyčerpán. Tak kráčel bosýma, zraněnýma nohama. Pravou rukou objímal těžké břímě, levicí často nadzdvíhoval šat, jenž mu vadil v nejisté chůzi. Dva pochopové smýkali jím dopředu, dva zase dozadu, takže tím spíše Pán neměl pevný a jistý krok; smýkání provazy mu bylo velmi na závalu. Ruce měl od hrubých pout, tak dlouho pevně utážených, poraněné a naběhlé. Obličej byl samá oteklin a krev; vlas a vous rozsuchán a slepen krví. Těžký kříž i pouta tlačily mu vlněné roucho na zraněné tělo a vlna se pevně lepila na nově otevřené rány. Za všech těchto muk nepřestával se modlit. Kolem bylo slyšet jen smích, tupení, hanu a zlost. Spasitel byl nevýslovně ubohý, a přece v bolestech pln lásky. Trpěl a odpouštěl. Dva pochopové, kteří nesli konec kříže pozdvižený na provazech, zvětšovali ještě bolesti, neboť se břemeno vyzdvihováním a popouštěním provazů stále přesunovalo.

Po stranách šli vojáci s kopími. Potom kráčeli oba lotři. Každého vedli dva pacholci na provazech. Ruce měli roztaženy a dozadu k břevnům připoutány. Byli poněkud opilí jakýmsi nápojem, jež jim dali vypít. Kající lotr se choval tiše. Druhý však drze a zlostně klel. Za lotry jel na koních druhý oddíl farizeů, kteří uzavírali průvod. Cestou projížděli jednotlivě sem a tam, buď aby nutili k pospěchu, nebo aby udržovali pořádek. Mezi sběří, která nesla vpředu nástroje, bylo i několik drzých židovských chlapců, kteří se dobrovolně do zástupu vetřeli.

Ve větším odstupu následoval oddíl Pilátův. Také tu byl nejdříve trubač; jel na koni. Pak Pilát ve vojenském šatě na koni, ozbrojený, mezi svými důstojníky, a za nimi řada jezdců. Nakonec šlo tři sta pěšáků. Tento průvod se ubíral nejprve přes velké náměstí, potom zahnul do široké ulice. Průvod s Ježíšem šel úzkou ulicí, která vedla mezi zadní částí domů. Mnoho Židů odešlo buď

domů nebo do chrámu. Promeškali už ráno mnoho času a spěchali, aby se připravili k zabití velikonočního beránka. Avšak přesto jich tu zůstalo hodně; chtěli vidět ukřižování; cizinci, otroci, dělníci, chlupci, ženy a rozličná chátka a všichni se hnali pobočnými ulicemi kupředu, aby předešli průvod nebo aby se aspoň ještě jednou podívali na smutné divadlo. Řada vojáků však zabraňovala tlačenci, jak mohla. Nejvíce lidu se hrnulo ven na Golgotu.

Úzká ulice, jíž vedli Ježíše, je jen několik kroků široká a velmi nečistá. Pán tu musil mnoho vytrpět. Pochopové šli blízko něho, z oken a děr ve zdi se mu všelijaká sběh posmívala. Někde po něm házeli blátem a kuchyňskými odpadky. Zlomyslní ničemové lili na něho černou, páchnoucí břechku. Ba dokonce navedené děti sbíraly kamení do svých kabátků a klínů, proběhly pak zástupem a házely je Spasiteli pod nohy, tupily ho a nadávaly. Tak dělaly děti tomu, jenž je tolik miloval.

PRVNÍ PAD KRISTŮV POD KŘÍŽEM

Úzká ulice se konečně poněkud rozšiřuje a začíná stoupat. Vede tu podzemní vodovod z hory Siónu a zdá se mi, že voda teče podél náměstí k rybníku Bravnému. Slyšela jsem vodu, tekoucí v potrubí, hučet a šumět. Tam, kde se cesta rozšiřuje, je uprostřed poněkud propadlá a v době dešťů je na tom místě plno vody a bláta. Místo mostu je tam položen kámen, aby se dalo přecházet; je tomu tak i v jiných, ještě horších ulicích jeruzalémských. Když Ježíš s těžkým břemenem došel až sem, byl tak vysílen, že nemohl dále. Katané s ním trhali a nemilosrdně ho poháněli. Tu božský Trpitel upadl na kámen celým tělem a kříž vedle něho. Pochopové kleli, kopali ho nohama, průvod se zastavil a nastala tlačence. Marně vztahoval Pán ruku, aby mu někdo pomohl. Tiše řekl: „Ach, brzy bude konec!“ a modlil se. Farizeové však křičeli: „Nahoru! Zdvihněte jej, nebo nám tu ještě zemře pod rukama!“

Tu a tam po stranách cesty bylo vidět ženy s dětmi, které z úzkosti plakaly a vzlykaly. Boží pomocí posílen, vzpřímil Pán svou hlavu a ďábelští chlapi mu místo pomoci na ni vsadili opět trnovou korunu. Pak ho s týráním postavili a položili mu zase kříž na rameno. Spasitel musil teď svou ubohou, trním korunovanou hlavu s největší bolestí naklánět na stranu, aby vedle široké koruny mohl na rameni udržet kříž. Tak s novou, ještě větší trýzní vrávoral dále stoupající ulicí.

ZARMOUCENÁ MATKA

Když byl nespravedlivý rozsudek prohlášen, Matka Kristova bolestí ztrnulá odešla s Janem a ostatními ženami z náměstí a chodila po některých místech přehořkého utrpení. Jakmile však troubení, sběh lidu, průvod Pilátův a pochod vojska oznamoval blížící se bolestný průvod, Maria nemohla už déle čekat, chtěla svého přemilého Syna v jeho mukách spatřit a prosila tedy Jana, aby ji doprovodil na místo, kudy průvod s Ježíšem půjde. Zhrozila jsem se, když jsem viděla Matku Páně tak bledou, s červenýma, uplakanýma očima, třesoucí se, zahalenou v modrošedý plášť. Už bylo slyšet zvuk polnice, hluk a řev a vyvolávání hlasatelovo na rozích ulic. Maria se modlila a otázala se Jana: „Mám to vidět, či se mám vzdát? O, jak to jen snesu!“ Jan však odpověděl: „Ne-zůstaneš-li tu, bude tě to bolet ještě více.“ Vystoupili tedy ven z brány, kde chvíli stáli. Dívali se pak na cestu vpravo dolů; ulice vystupovala až sem, ale dále byla už rovná.

Průvod byl vzdálen ještě asi osmdesát kroků. Tu před ním lidé neběželi. Šli po stranách a vzadu a mnoho chátřů běželo postranními ulicemi napřed, aby první obsadili místa, odkud by bylo nejlépe vidět.

Když se teď katané s mučitelstvími nástroji blížili, nejsvětější Matka se silně třásla a lomila rukama. Jeden chlapec ptal se druhých lidí: „Kdo je ta žena, co tak usedavě pláče?“ Druhý mu odpověděl: „Matka Galilejského.“ Když to pochopové slyšeli, začali se plačící Matce posmívat, prsty si na ni ukazovali a jeden z nejsprostších vzal hřebík a přidržel ho nejsvětější Panně před očima. Maria však upírala oči na Ježíše, lomíc rukama a v bolestech opřela se o pilíř brány. Byla mrtvolně bledá a rty měla zmodralé. Farizeové jeli na koních mimo. Pak šel chlapec s nápisem, a ach! Několik kroků za ním Boží Syn, její Syn, Nejsvětější, Vykupitel. Kráčel sehnut a zemdlen, vrávoral. Hlavu s trnovou korunou nakláněl bolestně na stranu. Očima krvavýma, zapadlýma, díval se vážně a soucitně na svou bolestnou Matku. Tu klopytl a upadl podruhé pod těžkým křížem na kolena a na ruce. V prudkosti svého bolu a lásky nejzarmoucenější Matka neviděla vojáky, neviděla katy, viděla jen svého milovaného, ubohého, trýzněného Syna. Lomíc rukama, vrhla se mezi katy a klesla vedle Ježíše na kolena a objala ho. Nevím, zdali mluvili rty, ale slyšela jsem slova: „Synu můj!“ — „Matko má!“

Nastala zase tlačence. Jan a svaté ženy chtěly Marii odvést, biřicové nadávali, kleli, posmívali se a jeden dokonce řekl: „Kdybys ho bývala lépe vychovala, nebyl by teď v našich rukách!“ Někteří vojáci však byli jati jistým soucitem. Pokynuli nejsvětější Panně, aby ustoupila. Z katů se jí žádný nedotkl. Jan a ženy ji vedli, a u brány, kde prve čekali, padla bolestí na kolena. Zatím pochopové zvedli našeho Pána, a to velmi nešetrně, a vložili mu kříž na ramena, ale jinak než prve. Příční dřeva se trochu viklala, poněvadž byla přivázána ke kmeni, jeden kus padl dolů a zůstal viset na provaze. Ježíš vzal i ten kus do ruky a tak nesl kříž dále. Viděla jsem mezi zpustlou chátřou, která se přidávala k průvodu, tu a tam i zahalené ženy.

ŠIMON KYRÉNSKÝ

Průvod nyní kráčel po široké ulici a procházel branou staré městské zdi. Před touto klenutou branou je větší prostranství a sbíhají se tu tři cesty. Tu musil Ježíš opět po dlouhém kameni, zavrávoral a upadl. Kříž padl vedle něho. Pán ležel na zemi docela bez vlády a nemohl se vůbec vzchopit. Kráčeli tudy právě lidé ve svátečních šatech, neboť šli do chrámu, a volali soucitně: „O běda, ubožák umírá!“

Nastal zmatek. Katané nemohli Krista provazy postavit a farizeové, kteří vedli průvod, pravili vojínům: „Nepřivedeme ho tam živého. Musíme někoho najít, aby mu pomohl nést kříž.“ Tu právě střední cestou kráčel dolů Šimon Kyrénský. Byl to pohan. Jeho tři synové ho provázeli. Nesl pod paží otýpku proutí. Byl zahradníkem a pracoval v zahradách na východ od města. Přicházel každoročně na slavnost se ženou a dětmi jako mnozí jiní lidé, aby osekávali a urovnávali ploty. Nemohl se vyhnout, a protože podle šatu poznali, že je pohan, chytili ho a donutili, aby pomohl nést kříž Galilejskému. Velmi se bránil a odporoval. Ale donutili ho mocí. Jeho synové plakali a křičeli, ale některé ženy, protože Šimona znaly, vzaly je k sobě. Šimonovi bylo velmi odporné jít s Ježíšem, který byl tak strašně ubohý a znetvořený, v šatě

plném bláta. Kristus plakal a prosebně se díval na Šimona. Biřicové přivázali jedno rameno více nazad a konec položili Šimonovi na rameno, takže Ježíši se ulevilo. Potom se zase smutný průvod pohnul.

Šimon byl statný muž, asi čtyřicetiletý, prostovlasý, oděný jen krátkým, úzkým kabátcem. Bedra měl ovázána hadrem, špičaté střevice měl přivázány řeménky. Synkové byli oblečeni v pestře pruhované kabátky. Dva byli už odrostlejší a jmenovali se Rufus a Alexander; ti se stali později učedníky apoštolů. Třetí byl ještě maličký a viděla jsem ho ještě jako hošíka u svatého Štěpána. Netrvalo dlouho a Šimon, jenž tak za Ježíšem kráčel, pocítil hluboký soucit a velmi Pána litoval.

VERONIKA

Ulice, kudy průvod šel, je dlouhá a zabočuje trochu vlevo. Vedou do ní i jiné uličky. Mnozí pěkně odění lidé, kteří šli do chrámu, je potkávali. Ale dílem se hned obraceli a schovávali se z farizejského strachu, aby se neposkvřili, dílem proto, že tím ukázali přece jakousi soustrast. Už asi dvě stě kroků pomáhal Šimon Pánu nést těžké břemeno kříže, když tu z hezkého domu vyšla vysoká, vznešená paní s děvčátkem, jež držela za ruku a kráčela jim vstříc. Byla to Serafia, žena Sirachova, jenž byl členem chrámové rady. Paní se také nazývala Veronika (od slova vera ikon, to je pravý obraz). Její dům byl úhledný, v průčelí s terasou, na niž po obou stranách vedly schody s hezkým mřížováním.

Připravila doma vzácné, kořeněné víno, zbožně si přejíc, aby tím občerstvila Pána na jeho bolestné cestě. Už jedenkrát vyšla v bolestném očekávání vstříc průvodu. Viděla jsem ji už prve dojít až k průvodu, když Ježíš potkal svou nejsvětější Matku. Vedla za ruku malé děvčátko, jež přijala za své, avšak v tlačenci, která potom nastala, nenašla vhodnou příležitost, aby se k Pánu přiblížila, proto se vrátila rychle domů a tu čekala na Spasitele, až půjde mimo.

Nyní, zavita závojem, vyšla na ulici. Přes ramena jí visela rouška. Děvčátko, jemuž mohlo být asi devět let, stálo vedle ní a drželo v rukou přikrytou konvici s vínem. Ti v čele průvodu marně se pokoušeli přimět ji, aby se vzdálila. Byla láskou a soucitem skoro bez sebe a tlačila se s dítětem, jež se pevně drželo jejího šatu, davem chátry, řadou vojáků a katů, až zastoupila cestu Ježíši. Tu padla na kolena a podávala mu roušku s úpěnlivými slovy: „Rač dovoliti, abych osušila svého Pána.“ Ježíš vzal levicí roušku a plochou rukou ji přitiskl na svůj svatý obličej, pak jí ji s díkem podal nazpět. Ona ji políbila a vsunula pod plášť na srdce a povstala. Tu děvčátko plaše pozdvihlo nádobu s vínem. Ale spílající katané a vojáci nedovolili, aby se Ježíš občerstvil. Dosud stáli zkoprnělí jejím smělym a náhlým vystoupením, a jen proto se jí podařilo potní roušku Pánu podat. Farizeové na koních a kati se však velmi rozzlobili pro zdržení průvodu a ještě víc pro tuto veřejnou poctu, Ježíši prokázanou. Hned začali Spasitele znovu bít a smýkat jím. Tu Veronika s dítětem uprchlá zpět do domu.

Sotva vstoupila do světnice, rozprostřela potní roušku na stůl a upadla do mdlob. Dítě s konvicí kleklo vedle ní a plakalo. Tak ji našel kdosi z domácích, jenž právě přišel. Spatřil také rozprostřený šátek, na němž byl krvavý obličej Kristův strašně, ale podivuhodně zřetelně vytisknut. Zhrozil se, přivedl ji opět k vědomí a ukázal jí obličej Páně. Serafia byla plna bolesti a zároveň útěchy, klekla před rouškou a zvolala: „Nyní ráda všechno opustím, neboť Pán mi

zanechal po sobě památku!"

Tato rouška, již si Pán osušil tvář, byla třikrát tak dlouhá jako široká, z jemné vlny. Ženy je nosívaly na krku. Bývalo zvykem, že se šlo v ústrety zarmouceným, plačícím, unaveným, nemocným, a tou rouškou se jim otíral obličej. Proto byla znamením smutku a útrpnosti. V horkých krajích si ženy takové roušky darovávaly navzájem. Serafia si roušku pověsila do hlav nad svým lůžkem a po její smrti ji dostala Maria, Matka Boží. Od ní ji potom dostali apoštolové a tak se dostala do majetku Církve.

Serafia, Veronika, byla příbuznou Jana Křtitele. Pocházela z Jeruzaléma. Když vedli Marii, asi čtyřletou dívenku, sloužit mezi chrámové panny, viděla jsem Jáchyma a Annu jít do otcovského domu Zachariášova, nedaleko rybářského trhu. Bydlel tam prastarý muž. Možná, že to byl strýc Zachariášův a děd Veroniky. Serafia byla asi o pět let starší než Maria. Také při zasnoubení Marie se svatým Josefem jsem Veroniku viděla. Zdála se mi starší než nejsvatější Panna. Byla též příbuzná starce Simeona, jenž pronesl proroctví při obětování Páně, a oblíbila si jeho syny. I oni velmi toužili po Mesiáši. Veronika toužila po Mesiáši již od mládí. Tehdy mnoho dobrých lidí nosilo v srdci tuto touhu jako tajnou lásku. Jiní to ani netušili. Když dvanáctiletý Ježíš zůstal v chrámě, viděla jsem Veroniku ještě neprovdánu. Posílala Ježíši pokrm do malého hostince před Jeruzalémem, kde po ten čas přebýval přes noc. Byl to týž hostinec čtvrt hodiny od Jeruzaléma vzdálený, na cestě k Betlému, kde Maria zůstala den a dvě noci s Josefem, když po narození Ježíšově šla dítě do chrámu obětovat. Lidé tam byli staří, Essenové, a žena hostinského byla příbuzná s Janou Chuzovou. Znali dobře svatou Rodinu i Ježíše. Hostinec byl zřízen pro chudé. Mistr a jeho učedníci se tady často uchylovali a viděla jsem, že Serafia sem v poslední době často posílala jídlo. To už tam nebyli ti staří lidé, ale jiní. — Veronika se provdala za muže, jenž se jmenoval Sirach a byl členem chrámové rady. Zprvu nebyl Ježíši nakloněn a Veronika pro svou náchylnost k Pánu velmi od něho zkoušela, byla týrána, dokonce několikrát zavřena do sklepení. Ale Josef z Arimatie a Nikodém jej obrátili, a byl tedy mírnějším i vůči své manželce. Popřál jí teď úplnou volnost, aby následovala Ježíše. Při soudu u Kaifáše vyslovil se pro Ježíše s Nikodémem a Josefem z Arimatie, a byl proto s nimi i s jinými dobře smýšlejícími lidmi ze synedria vyloučen. Veronika byla dosud krásná, zteplilá paní, ačkoliv jí bylo jistě přes padesát let.

Když Ježíš o Květné neděli slavil svůj vjezd do Jeruzaléma, viděla jsem Serafii s dítětem na rukou, jak sňala svůj závoj s hlavy a rozprostřela jej na cestu. Byl to týž šátek, jež přinesla Kristu na křížové cestě a do něhož se on utřel. Od něho dostala i své jméno Veronika, pod nímž jí Církev uctívá.

V třetím roce po nanebevstoupení Páně poslal římský císař své lidi do Jeruzaléma, aby sebrali a přivedli všechny svědky Ježíšovy smrti a jeho zmrtvýchvstání. Nato byl do Říma povolán Nikodém, Veronika a ještě několik jiných. Viděla jsem Veroniku u císaře. Byl chorý a ležel na lůžku, jež bylo na několika stupních vyvýšeno a bylo zacloněno velkou oponou. Okna jsem neviděla, ale ze stropu světnice proudilo světlo a také visely dolů šňůry, kterými se otevíraly nebo zavíraly poklopy. Císař odeslal své lidi do předsíně a zůstal sám. Viděla jsem, že Veronika měla se sebou kromě po tři roušky ještě jiné plátno z hrobních roušek Ježíšových a že

rozprostřela potní rouškou před císařem. Byl to dlouhý, úzký pás. Otisk svatého obličej je byl při jednom konci. Tvář Kristova nebyla jako čistá malba, nýbrž byla otisknuta krví. Byla také širší než obraz, neboť Spasitel si roušku přitiskl na obličej z obou stran. Na druhém plátně, jež měla Veronika s sebou, viděla jsem otisk rozbičovaného těla našeho Vykupitele. Myslím, že to bylo jedno z těch pláten, na nichž byl při pohřbu omyt. Neviděla jsem, že by se císař dotkl některé z roušek. Uzdravil se jen pouhým pohledem na ně. Chtěl, aby Veronika zůstala v Římě a nabízela jí jako mzdu dům s nemovitostmi a dobré služebnictvo. Ona však netoužila po ničem, leč aby se mohla vrátit do Jeruzaléma a aby mohla zemřít tam, kde zemřel její Vykupitel. Viděla jsem, že cestovala se svými průvodci zpět. Později při pronásledování křesťanů v Jeruzalémě, kdy Lazar a jeho sestry musili do vyhnanství, uprchlá též s několika ženami, avšak byla chycena, uvržena do žaláře, kde umřela hladem jako mučednice pro pravdu.

PLAČÍCÍ ŽENY JERUZALEMSKÉ

Cesta k bráně byla poněkud strmá. Brána je pevná a dlouhá. Nejdřív se jde pod klenutým obloukem, potom přes most a zase pod klenutím. Stojí na severozápad. Když průvod došel až sem, začali pochopové hnát Ježíše ještě horlivěji. Těsně před branou byla v nerovné, rozježděné cestě veliká louže. Ukrutní pacholci šhubali Ježíšem kupředu, šli více při sobě, Šimon Kyrénský chtěl jít poněkud stranou po lepší cestě, pohnul křížem a ubohý Ježíš upadl po čtvrté. Svalil se do špinavé louže a Šimon stěží zadržel kříž. Ježíš zvolal zlomeným, ale přece slyšitelným hlasem: „Běda, běda, Jeruzaléme! Jak jsem tě miloval! Jako kvočna, která shromažďuje kuřátka pod křídla svá, a ty mě tak ukrutně vyhazuješ ze své brány!“ Farizeové se obrátili k němu a nadávali: „Ten buřič nemá ještě dost! Ještě mluví zbytečné řeči!“ Bili ho a kopali, z louže ho táhli po zemi a vyzdvihli. Šimon Kyrénský se nad tou surovostí rozhořčil a zvolal: „Nepřestanete-li se svým lotrovstvím, hodím vám kříž na zem, i kdybyste mě měli zabít!“ Před samou branou odbočuje z hlavní silnice úzká kamenitá cesta vzhůru k hoře Kalvárii. Cesty se tu rozbíhají na tři strany, jedna vlevo na jihozápad přes údolí Gihon do Betléma, druhá na západ k Emauzům a Joppe a třetí vpravo na severozápad okolo hory Kalvárie k Rožní bráně do Bethsur. Na tomto rozcestí byla na kůl připevněna tabule, na níž byl napsán velkým bílým písmem rozsudek nad Spasitelem a oběma lotry. A tu stálo mnoho plačících a naříkajících žen. Byly to dílem panny a chudé ženy s dětmi z Jeruzaléma, které předběhly průvod, dílem byly z Betléma, Hebronu a jiných okolních vesnic; šly na slavnost a tu se přidaly k jeruzalémským ženám.

Zde klesl Ježíš, jako by omdlel, i když ne úplně, k zemi. Šimon sklonil kříž za Ježíšem k zemi a podepřel ho. Pán se o něj opřel. To už byl pátý pád Vykupitele, nesoucího kříž. Ženy a panny, když spatřily Ježíše tak hrozně ztrýzněného, daly se do velkého nářku a bědování. Ježíš se k nim obrátil a pravil: „Dcery jeruzalémské! Neplačte nade mnou! Plačte samy nad sebou a nad svými dětmi! Neboť hle, přijdou dny, kdy se bude říkat: Blahoslavené neplodné ženy, které nerodily, a prsa, která nekojila! Pak budete říkat horám: Padněte na nás! A kopcům: Přikryjte nás! Neboť když se toto děje na dřevě zeleném, co se bude dít na dřevě suchém?“ Průvod tu poněkud postál. Chátra zatím šla napřed s mučitelstvámi nástroji na horu Kalvárii, a

ještě se přidalo asi sto římských vojáků, které odeslal Pilát.

JEŽÍŠ NA GOLGOTĚ

Všichni chvátali kupředu. Vykupitele teď hnali vzhůru na Kalvárii obtížnou kamenitou cestou mezi městskou zdí a kopcem. Ježíš padl po šesté. Tu ho bili ještě silněji a hnali zuřivěji než dosud, až Pán doklopýtal nahoru, kde se zhroutil po sedmé.

Šimon Kyrénský, s nímž také zle nakládali, byl pln zlosti i soucitu zároveň. Chtěl Spasiteli opět pomoci, ale pochopové ho zbili a s nadávkami zahnali z cesty. Brzy nato přišel k učedníkům. — Také všichni zbyteční kluci a zvědavci, kteří šli až sem, byli zahráni. Zatím dojeli farizeové nahoru koňmo pohodlnou cestou. Rovinka na hoře Kalvárii je okrouhlá a asi tak veliká jako náš farní hřbitov před kostelem, podobá se jakési jízdárně, je obklíčena nízkým náspem, jenž je přerušen pěti cestami. (Patero cest je zde vidět téměř všude, v koupelích i u rybníka Bethesdy. V mnohých městech je též patero bran. Je s tím spojeno proroctví, které se teď vyplnilo: Otevřeno jest nám patero cest spásy v pěti svatých ranách Kristových.)

Farizeové zůstali vně kruhu na severní straně hory, kde svah není tak strmý. Na protější straně k městu je cesta zlá a srázná; tudy se sem vodívali odsouzenci. Sto římských vojáků tu zaujalo stanoviště, zčásti byli i po svazích. Někteří drželi stráž u dvou lotrů, jež nevyvedli až sem vzhůru, nýbrž nechali je asi v půli kopce s rukama přivázanýma k břevnům. Velmi mnoho lidu, ponejvíc sprostých cizinců, služebníků, otroků, pohanů a mnoho žen, kteří se tak nebáli poskvrnění, stáli zčásti kolem náspu, zčásti na okolních pahrbcích. Na hoře Gihon, ležící na severu, stál velký zástup velikonočních poutníků, kteří hledíce zdaleka, tlačili se kupředu, pokud bylo možno.

Bylo něco před dvanáctou hodinou, když Ježíše přivlekli do kruhu odsouzenců a Šimona zahrnali. Trhali Ježíšem za provazy vzhůru a postavili ho, rozvázali břevna kříže od kmene. Ach, jak ubohý, smutně roztrhaný, krvavý, bledý stál Ježíš na místě popravčím! Tu ho povalili k zemi a posměšně křičeli: „Musíme ti změřit trůn, ty králi!“ Avšak Spasitel položil se na kříž sám dobrovolně, a kdyby mu jeho únava nebránila, udělal by to rychleji, že by ho ani kati povalit nemohli. Natáhli ho na kříž a poznačili si místa jeho rukou a nohou. Farizeové přitom ustavičně Pána tupili a hanobili.

Potom Ježíše znovu postavili vzhůru na nohy a vedli ho svázaného asi sedmdesát kroků po severním svahu hory k jámě, vytesané ve skále, která se podobala sklepu nebo cisterně. Zdvihli dveře a nemilosrdně jej vstrčili dolů, že by si bez vyššího zásahu kolena o skálu roztránil.

Zamkli nad ním dveře a postavili tam stráž. Sedmdesát kroků jsem šla s ním. Domnívám se, že jsem viděla, jak mu andělé pomáhají, aby si při pádu neublížil.

Katané počali teď své přípravy. Uprostřed soudního místa byl asi o dvě stopy vyšší kopeček s několika stupni. Tam vyryli tři jámy, do nichž měly být vpuštěny kříže. Oba kmene křížů pro lotry zasadili napravo a nalevo. Byly nižší než kříž Ježíšův a nahoře šikmo sříznuté. Příčná břevna, k nimž měli teď ještě přivázaný ruce, byla později při ukřižování nahoru ke kmeni přibita.

Katané položili Ježíšův kříž na místo tak, aby jej mohli pohodlně zdvihnout a vpustit do vyryté jámy. Obě ramena nasadili vpravo a vlevo, přibili nástavec pod nohy, vyvrtali díry pro hřebíky a

na přibití tabulky, zarazili

klíny vedle zasazených ramen, vydlabali v kmeni i prohloubeniny pro trnovou korunu a záda, aby tělo více stálo než viselo, více muk trpělo a aby se ruce neroztrhly. Zatloukli kůly s příčným trámem za pahrbkem do země, aby mohli kříž snadněji provazy vyzdvihnout do výše.

MARIA A SVATÉ ŽENY

Když se nejsvatější Panna potkala s Ježíšem nesoucím kříž, což ji velice poranilo, odvedli ji potom Jana Chuzova, Zuzana a Salome Jeruzalémská, Jan a synovec Josefa z Arimatie do domu, a brána mezi ní a jejím přemilým, týraným a pod křížem vrávorajícím Synem se zavřela. Láska a touha být u Syna a všecko s ním trpět a neopouštět ho až do konce dodávaly jí nadpřirozené síly; její průvodkyně, zahalené závoji, spěchaly s ní do domu Lazarova u Rožní brány, kde se už shromáždily ostatní ženy kolem Magdalény a Marty, plačící a naříkající. Bylo tam s nimi také několik mladších žen, a odtamtud šly všechny, asi sedmnáct, za Ježíšem cestou křížovou.

Viděla jsem, jak všechny byly vážné a odhodlané, že nedbaly posměšků luzy; smutkem si vymáhaly úctu. Šly počestně zahaleny náměstím, a tam, kde Ježíš vzal na sebe kříž, zemi políbily. Potom se ubíraly celou cestou přehořkého utrpení Ježíšova, uctívaly každé místo jeho bolesti; Maria, vidouc vnitřně a hlouběji, vedla je po cestě křížové, tu prodlévajíc, tam zase kráčejíc, a všecka místa se jí vtiskla živě do duše, ano, počítala i kroky a říkala svatým ženám, čím které místo je posvěceno.

Takto byla vzrušující a dojemná pobožnost Církve po prvé zapsána do milujícího mateřského srdce Matky Marie mečem, o němž prorokoval Simeon; z přesvatých rtů Mariiných ji převzaly její spolutrpicí přítelkyně a od nich konečně my. To je svaté podání, které Bůh dal srdci mateřskému, a z něho přešlo v srdce dítek; tak se rozšiřuje podání Církve svaté. Kdo to vidí tak jako já, jeví se mu takové podání živějším a světějším než kterékoliv jiné. Odedávna židé velmi uctívají místa, na nichž se stalo něco svatého nebo milého, nezapomínají na žádné místo znamenitých příhod, vztyčují na něm kameny, putují tam a modlí se. Tak povstala křížová cesta, nikoliv později z nějakých záměrů, nýbrž z lidské přirozenosti a podle Božích úmyslů, vlivem nejvěrnější mateřské lásky, takřka v patách samého Krista Ježíše, jenž první kráčel cestou křížovou.

Zatím došel zástup svatých žen až k domu Veroniky; vešly dovnitř, neboť se od brány ulicí vracel Pilát se svými jezdcí a dvěma sty pěšáků. Tam s pláčem hleděly na roušku s obrazem Kristova obličejí a velebily milosrdenství Páně, které prokázal věrné přítelkyni. Vzaly s sebou nádobu s kořeněným vínem, jež Veronika nemohla Pánu podat, a šly pak všechny vzhůru na Kalvárii. Cestou se k nim přidaly ještě jiné dobře smýšlející ženy a také mužové. Velmi dojemně a spořádaně se tento průvod ubíral ulicemi; byl skoro větší než průvod Ježíšův, i když se nečítají zvědavci, kteří běželi za ním.

Nelze povědět, jaká muka rozrývala srdce Mariino, když spatřila popravčí místo a když vystoupila vzhůru. Trpěla v duši s Ježíšem všechny jeho bolesti. Magdaléna byla úplně rozervána a bolestí jako opilý. Vrávorala ze strany na stranu, muka za mukou jí zmítala, hned byla jako němá a zase vypukla v hlasité bědování, hořkovala, rukama lomila, žalovala a hrozila. Ostatní ji stále musily vést, podpírat, chránit, napomínat a skrývat.

Po zadním povlovném svahu vystoupily na horu a stály ve třech skupinách za sebou za kruhovitým náspem. Až k samému valu přistoupila Matka Ježíšova, její neteř Maria Kleofášova, Salome a Jan; několik kroků za nimi stály kolem Magdalény, jež se nemohla uklidnit, Marta, Maria Heli, Veronika, Jana Chuzova, Zuzana, Maria Markova. Ještě dále za nimi stálo asi sedm jiných lidí, a mezi těmito třemi skupinami porůznu dobře smýšlející, kteří přenášeli zprávy. Farizeově na koních stáli na různých místech v hloučcích kolem kruhu a u pěti vchodů byli římský vojáci.

Jak bolestný pohled pro Marii! Místo popravčí! Vyvýšenina pro kříž! Před ní na zemi trčící strašný kříž! Kladiva! Provazy! Hrozná tupá hřeby! Mezi tím polonazí, špinaví, klející a opilý katané! Kříže pro oba lotry byly již postaveny. Aby se dalo na ně vystoupit, byly po stranách zapuštěny kolíky do vyvrtných děr. Nepřítomnost Ježíšova prodlužovala muka Matčina. Věděla, že Pán ještě žije, ale bála se pohledu, ačkoliv po něm toužila, pohledu na jeho nevýslovné utrpení.

Od rána až do desáté hodiny, kdy byl vynesena rozsudek, bylo počasí zlé, přšelo, i kroupy padaly, pak se vyjasnilo a svítlo slunce. Teď ke dvanácté bylo slunce červené a jaksi temné, jako by očekávalo něco hrozného.

JEŽÍŠ JE SVLEČEN ZE ŠATU

Čtyři biřicové šli ke skalnímu vězení a vyrvali odtud Ježíše, jenž se tam modlil k Bohu o posilu a několikrát se obětoval za hříchy svých nepřátel. Vlekli ho teď rychle, bili a tupili ho na poslední cestě. Lid přihlížel a tropil si posměch, vojáci se vypínali vážně a chladně, dělali pořádek, a katané, skřípající zuby, vzali hněvivě Pána a strhli ho k sobě.

Svaté ženy, vidouce Pána přicházet, daly jistému muži peníze, aby je zanesl katům, dají-li Ježíši občerstvit se kořeněným vínem. Ale lotři mu vína nedali a vypili je potom sami. Měli tam však dvě hnědé nádoby, v jedné byl ocet a žluč, v druhé jakési octové víno s pelyňkem a myrthou. Z této druhé nádoby naplnili pohár a přidrželi ho Spasiteli k ústům, aby se napil. Okusil, ale více nepil. Dnes bylo zaměstnáno celkem osmnáct katanů: šest jich Pána bičovalo, čtyři jej vedli, dva drželi na provazech a šest ho ukřižovalo. Jedni se zabývali Ježíšem, druzí oběma lotry, a pili bez míry. Všichni byli špinaví, polonazí, malí, ale silní lidé cizí rasy, měli tvrdé vlasy, vousy jako strnisko, vůbec to byli lidé strašní a zhovadilí. Římanům a židům sloužili za peníze.

Pohled na to byl pro mě ještě hroznější, protože jsem přitom viděla i jiné neviditelné zlo v pravé

podobě. Viděla jsem totiž hrozné d'ábelské postavy, jak jsou zaměstnány spolu s ukrutnými lidmi, jako by jim všechno podávaly, jim radily a pomáhaly. Kromě toho jsem viděla mnoho zjevů jiných, jako žáby, hady, draky s mnoha drápy a množství rozmanitého jedovatého hmyzu, jenž vířil okolo. Ten hmyz létal lidem do úst, na prsa, sedal na ramena těm, kteří chovali zlé myšlenky nebo kleli a rouhali se. Nad Pánem jsem však viděla vznášet se plačící anděly, ale poznala jsem z nich jen malé tváře. Anděly soustrasti a útěchy jsem viděla nad nejsvětější Pannou a také nad všemi lidmi dobré vůle.

Teď strhli biřicové Pánu plášť s horní části těla, kolem níž mu jej cestou omotali. Pak mu odňali pouta a jeho vlastní pás, přes hlavu mu svlékli bílé vlněné roucho. Pak mu vzali dlouhý úzký pás s ramen, a protože nemohli hnědou nesešivanou suknicí, již mu utkala jeho svatá Matka, přetáhnout přes širokou trnovou korunu, strhli mu korunu opět s hlavy, což mu bolesti znovu obnovilo, vykasali mu suknicí a svlékli mu ji přes krvácející, ranami posetou hlavu.

Stál tu třesoucí se Syn člověka, s ranami a oteklými, s jizvami a podlitinami. Byl strašně rozbit a opuchlý. Rameno měl otevřené až do kosti a bílá vlna ze škapulíře lpěla na zaschlých ranách a v sedlé krvi na prsou.

Teď mu strhli i příkrývku z beder, i stál tu Syn Boží obnažen. Studem se sehnul, ale hrozilo, že jim se pod rukama svalí, proto ho posadili na přivalený kámen, vtlačili mu trnovou korunu opět na hlavu a dávali mu pít z jiné nádoby ocet se žlučí. Ale on mlčky odvrátil hlavu.

Když surovci uchopili Ježíše za ruce, jimiž příkrýval svou nahotu, aby ho postavili a položili na kříž, vzniklo nad tou hanebností reptání i bědování u všech přátel Kristových. Maria se vroucně modlila a již chtěla s hlavy strhnouti závoj, prodat se mezi katany a dát jej svému Synovi, aby mohl nahotu zakrýt, ale Bůh ji vyslyšel, neboť v tom okamžiku přiběhl muž, klestící si cestu mezi lidem už od brány, přiběhl všecek udýchán až mezi biřice a podal Pánu kus plátna, aby svou nahotu mohl zakrýt. Tento dobrodinec Spasitelův, Bohem seslaný a modlitbou svaté Matky vyprošený, měl vzezření vážné a pánovitě. Pohrozil pěstí katům, neřekl nic víc než: „Nechtě toho člověka, aby si mohl zakrýt svou nahotu!“ Se žádným nepromluvil a zrovna tak rychle odběhl, jako přišel. Byl to Jonadab z krajiny betlémské, syn bratra toho člověka, jemuž Josef po narození Páně pronajal zbylého osla. Nebyl rozhodným přítelem Ježíšovým, a proto se dnes všeho vzdaloval, ale byl na stráž. Už tu chvíli, když slyšel o obnažení Páně při bičování, velmi se rozhněval, a když se teď blížilo ukřižování, zmocnil se ho v chrámě neklid a nevýslovná úzkost. Zatímco Matka Páně na Golgotě úpěla k Bohu, byl Jonadab neodolatelnou silou přinucen, aby utíkal na horu Kalvárii a přikryl nahotu Ježíšovu. Cítil ve své duši velikou ošklivost nad potupou Chámovou, jenž se posmíval nahotě svého otce, omámeného vínem, a musil teď spěchat, jako kdysi Sem, aby nahotu zakryl. Ti, kteří Krista křížovali, byli Hamité. Ježíš šlapal krvavý lis nového, spásu nesoucího vína, když jej Jonabab zakryl. Tento skutek byl vyplněním předobrazu a byl odměněn, jak ještě později povím.

Nyní biřici rozpjali Pána na kříž. Sám si již vlastně na kříž sedl a oni jej hrubě svalili na záda, natáhli jeho pravou ruku až k vyvrtané díře pro hřebík na pravém břevnu a pevně ji přivázali. Jeden klečel na jeho svatých prsou a držel mu otevřenou dlaň, která se zavírala. Druhý nasadil dlouhý silný hřeb, který byl do špice připilován, na dlaň jeho žehnající pravice a začal bušit

zuřivými, těžkými údery železného kladiva. Sladké, jasné, žalostné zaúpění se vydralo z úst Spasitelových. Krev vystříkla na paže pochopů. Žíly v ruce byly přervány a trojhranným hřebem byly vtlačeny do užší hřebíkové díry. Počítala jsem údery, ale samou hrůzou jsem zapoměla, kolik jich bylo. Přesvatá Panna tise nařikala, úplně ponořena v sebe, Magdaléna byla jako šílená. Nebozezy byly z jednoho kusu železa; měly podobu velikého T, dřevo na nich nebylo. Také veliká kladiva byla z jednoho kusu, ze železa, a podobala se našemu stolařskému obíjáku, jímž se tluče na dláto. Hřeby, jichž se Pán zhrozil, byly tak dlouhé, že vzaty do ruky, vyčnívaly nahoře i dole ještě o coul. Nahoře měly vypouklou hlavičku, velikou asi jako tolar. Byly trojhranné, shora tlusté jako palec, dole na malík a byly připilovány do špice. Když jej zarazili a ruku Páně ke kříži přibili, vyčníval ještě trošku na druhé straně dřeva.

Přibivše pravici, natáhli teď levou ruku, přivázali ji, ale shledali, že nedosahuje až k vyvrtané díře, neboť chyběly ještě od konce prstů dva couly. Proto levici odvázávali a nasadili provaz na zápěstí, pak se opřeli o kmen kříže a táhli tak prudce a silně, až ruka dosáhla díry. Teď ji přivázali, klečíce na prsou a na paži Spasitelově. Ježíš při tom bolestně sténal, neboť mu napínáním vymkli obě ramena. Ta byla nyní roztažená a prázdná. I na loktech bylo vidět konce obou kostí. Prsa Ježíšova se vysoko vydmula a kolena se skrčila vzhůru. Klekli mu zase na ruku a na prsa a vehnali mu druhý hrozný hřeb do ruky. Krev vystříkla a zároveň s ranami těžkého kladiva jsem slyšela jemný, bolestný výkřik Ježíšův. — Ruce Páně byly rozpjatý v rovné čáře a nekryly již šikmo vzhůru trčící břevna kříže; mezi rameny kříže a rameny Spasitele bylo veskrz vidět.

Svatá Panna cítila všechny bolesti s Ježíšem; mrtvolná bledost vystoupila na jejích tvářích a tiché, bolestné úpění dralo se jí z úst. Farizeové se posmívali a spílali, jsouce obráceni směrem k ní, proto ji Jan s Marií Kleofášovou odvedli kousek dál od kruhu k ostatním svatým ženám. Magdaléna jako šílená si rvala obličej; její oči i tváře byly krvavé.

Asi v třetině výšky kříže odspodu byl přibit velikým hřebíkem kus dřeva, na nějž měly být přibity nohy Ježíšovy, aby spíše stál než visel. Jinak by se ruce protrhly a také nohy by nemohly být přibity, neboť by se zlomily. Do tohoto podstavku pod nohy vyvrtali díru pro hřebík. I pro paty byla vydlabána na kříži jamka.

Celé tělo Spasitelovo se násilným rozpětím paží vytáhlo do výše a kolena se mu skrčila. Právě na ně se mu teď katané vrhli, přivázali je provazy ke dřevu, ale pro zlomyslně nesprávné rozměření děr na hřebíky na postranních břevnech nemohly nohy dosáhnout až k podstavku. Kati začali hrozně klít, někteří mínili, že musejí vyvrtat pro ruce jiné díry, neboť podstavek zvýšit nebylo možné, jiní příšerně spílali a posmívali se, že prý se nechce Pán natáhnout, ale že mu pomohou! Přivázali mu na pravou nohu provaz a táhli strašnou, mučící silou, až se noha dotkla podstavku, pak ji přivázali co nejpevněji. Tělo bylo napjato tak hrozně, že prsa Ježíšova až praskala a Pán hlasitě nařikal: „Ó, Bože!“ Také prsa a paže mu přivázali ke kříži, aby se ruce z hřebů nevytrhly. Bylo to, jako by mu lámali žebra a všechny kosti. Ó, bylo to hrozné mučení!

Pak mu stejně silně natáhli levou nohu a přivázali přes pravou. Prorazili mu ji v nártě tenčím hřebíkem s rovnou hlavičkou. Nato vzali strašný, mnohem delší hřeb a prohnali mu jej s velkým úsilím ranou levé nohy do pravé, která ležela pod levou, a dále do kmene kříže. Ze strany jsem

viděla, jak hřeb projel obě nohy.

Přibíjení nohou bylo nejhroznější ze všeho, protože celé tělo bylo strašně napjato. Načítala jsem třicet šest ran kladivem a přitom jsem slyšela bolestné vzdechy našeho Spasitele. Nářek Ježíšův byl jako úpění milého světla, ale rouhavé a zlostné výkřiky surových katů zněly temně a odporně.

Svatá Matka se opět vrátila k náspu popravčího místa. Cítila spolu se svým Synem bolestné šhubání údů, praskání kostí, probíjení nohou a slyšela Ježíšův nářek. Vtom přijeli farizeové a nadávali jí a nastal hluk a shon, a přátelé ji proto odvedli znovu k ostatním ženám. Ale když byl Pán přibíjen a potom s křížem vyzdvihován, bylo slyšet tu a tam výkřiky soucitu, zvláště mezi ženskými diváky: „Že země nepohlí ty ukrutníky, že je oheň z nebe nespálí!“ Ale z druhé strany jako odpověď znělo výsměšné tupení.

Ježíš se modlil jednotlivá místa z žalmů a proroků, jejichž předpověď se teď vyplňovala. Celou cestou svého hořkého umučení bez přestání se je Pán modlil a já jsem všechny ty úryvky slyšela a vzpomínám si na ně, když recituji žalmy. Nyní však jsem tak zničena mukami svého nebeského Ženicha, že je nemohu v souvislosti vyprávět. — Viděla jsem při hrozném přibíjení na kříž nad Pánem plačící anděly. Hned na počátku ukřížování dal velitel římské stráže přibít na kříž nápis Pilátův. Farizeové se nad tím pohoršovali, protože se Římané hlasitě smáli nápisu: „Kráľ židovský“. Několik farizeů spěchalo do města s jinou titulní tabulkou, aby požádali Piláta o jiný nápis.

Zatímco jedni Pána přibíjeli, druzí prohlubovali jámu, do níž měl být kříž zasazen; byla ještě malá, protože bylo potřeba vysekat kus skály, která byla velmi tvrdá. Biřicové nedali Ježíši vína, které mu přinesly svaté ženy, ale vypili je sami, a proto byli hodně opilí. Cítili však z toho svírání a pálení v žaludku a vyváděli jako blázni; nadávali Ježíši čarodějníkům a běželi dolů pod Kalvárii a hltali osličí mléko. Pod kopcem totiž byly ženy velikonočních poutníků, které se sebou na pouť braly dojně oslice.

Podle postavení slunce bylo asi čtvrt na jednu po polednách, když Ježíše ukřížovali. A když kříž zdvihli, rozléhal se právě od chrámu hlas trub: velikonoční beránek byl zabit.

Když Spasitele na kříž přibíjeli, vytáhli kříž horní částí na vyvýšené místo, opřeli patu kříže o velký kámen, provazy ovinuli kolem sloupků na druhé straně. Mnoho pochopů se teď chopilo provazů a táhli kříž do výše. Jiní pomáhali u kmene a řídili ho dole železnými háky, aby dobře zapadl do vytesané jámy. Nato pohnuli vrchem kříže trochu vpřed, aby stál zpřímá; s otřásajícím trhnutím pod tíží Kristova těla vskočil do díry. Kříž se celý zatřásal nárazem, Ježíš hlasitě zabědoval, tíže rozpjatého těla táhla dolů, rány se natrhly, krev tekla hojněji a vymknuté kosti zaskřípaly. Nyní zem upěchovali a kolem kříže zatloukli do hlíny pět klínů, jeden zpředu, jeden vpravo, jeden vlevo a dva dozadu, neboť zadní strana byla poněkud vypouklá.

Byl to strašný, a přece tak dojemný pohled, když za potupného povyku katů a farizeů a vzadu stojícího davu kříž pomalu vystupoval do výše a pak zapadl do jámy, až se otřásl; ale bylo slyšet také zbožné, naříkavé hlasy. Nejsvětější hlasy na zemi: kvílící hlas zarmoucené Matky, svatých žen, nejmilovanějšího apoštola a všech, kteří měli čisté srdce, všichni s dojemným nářkem pozdravili na kříži vyzdvižené, věčné Slovo, které se stalo tělem. Všechny ruce

milujících se zdvihly, jako ku pomoci, když nejsvětější ze všech svatých, ženich všech duší zaživa na kříž přibitý, byl rukama zuřivých hříšníků kolísavě pozdvihován. Jakmile však kříž se zvukným nárazem zapadl zpříma do jámy, nastalo hluboké ticho. Zdálo se, že všechno je překvapeno novým pocitem. I samo peklo ucítilo v hrůze náraz vpadajícího kříže a vzbouřilo se proti němu ještě jednou s potupou a proklínáním. Avšak ubohé dušičky a svaté duše v předpekli pocítily ostýchavou a trvalou radost, neboť čekaly toužebně a s nadějí na tento zvuk, a zazněl jim, jako když blížící se vítěz tluče na bránu spasení. Svatý kříž stál poprvé uprostřed země jako druhý strom života v ráji a z otevřených a rozšířených ran Ježíšových prýštily čtyři svaté proudy dolů na zemi, aby ji očistily od prokletí a jemu, novému Adamovi, aby ji zúrodnily.

Když náš Spasitel stál zpříma na kříži a na okamžik ustal posměšný křik, zvuk mnoha trub a pozounů od chrámu zazněl až sem a zvěstoval, že se zabijí velikonoční beránek, předobraz, a převal tak s tajemnou slavnostností řev potupy a nárek kolem pravého Beránka Božího. Mnohé zatvrzelé srdce se otřásl a vzpomnělo si na slova Křtitele: „Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa!”

Místo, na němž byl kříž zasazen, bylo vyšší než rovinka asi o dvě stopy. Když byl kříž přiložen k jámě, byly nohy Páně ve výši muže nad zemí, když ho však zasadili, mohli přátelé Páně jeho nohy objímat a líbat. Vedla sem šikmá cesta. Tváří byl Ježíš obrácen k severozápadu.

Zatímco křížovali Pána, leželi lotři na zádech na východním svahu hory s rukama přivázanýma k příčným břevnům kříže a u nich stála stráž. Před časem přišli na jeden zámek mezi Jeruzalémem a Joppe, kde často pobýval Pilát o vojenských cvičeních, a vydávali se za bohaté kupce. Ale upadli oba v podezření, že zabili na cestě židovku s dítětem, a proto byli zatčeni. Byli dlouho ve vězení, až se jim vina dokázala a byli odsouzeni. Ostatní jsem už o nich zapoměla. Tak zvaný lotr na levici byl starší a byl větší ničema. Byl svědkem a mistrem všech lotrů. Jmenují se obyčejně Dismas a Gesmas. Pravá jména jsem zapoměla, a proto budu nazývat dobrého Dismasem a zlého Gesmasem.

Patřili oba k těm lupičům, u nichž v hostinci na egyptských hranicích při útěku do Egypta svatá Rodina přenocovala. Dismas byl ono dítě, trpící vyrážkou, které jeho matka vykoupala na radu svaté Panny ve vodě, v níž byl umyt Ježíšek, a dítě se hned uzdravilo. Dobrosrdečná ochrana, již tenkrát ta matka prokázala svaté Rodině, byla odměněna uzdravením dítěte, ale byl to jen předobraz pozdějšího očištění. Nyní na kříži měl být krví Ježíšovou úplně omyt. Dismas se zkažil nadobro. Ježíše neznal. Ale nebyl přece tak zlovolný, a trpělivost Páně pohnula jeho duší. Když tak teď ležel na zádech, mluvil velmi mnoho se svým druhem o Spasiteli. Privil: „Zacházejí s Galilejským strašně. Ten jeho Nový zákon je jistě něco horšího než náš zločin. Ale je velice trpělivý a má moc nad všemi lidmi.” Na to Gesmas odpověděl: „Jakoupak má moc? Kdyby byl tak mocný, jak o něm vykládají, tedy by nám všem mohl pomoci!” Tak spolu mluvili. Když byl kříž vztyčen, přišli kati k nim a přitáhli je blíž, protože přišla řada na ně. Odvázali jim břevna a velmi spěchali, protože slunce se zakalilo a v celé přírodě bylo cítit hnutí, jako by se blížila bouře.

Katané postavili žebříky na kmeny, zasazené do země a připevnili nahoru příčná břevna. Pak přistavili dvě žebříkové tyče ke každému kříži a na ně vystoupili kati. Mezitím dali lotrům napít

octa s myrhou a pak jim vysvlékli kazajky. Oba musili vystupovat po kolících, zaražených do kmene na kříži, a zároveň je táhli za ruce provazy, jež přehodili přes příčná břevna. Při vytahování je bili a mrskali. Teď jim údy pevně utáhli lýkovými provazy. Smyčkou prostrčili kolík a tak dlouho jím točili, až pouta byla tak pevně zařezána, že svaly začaly krváčet. Ruce jim vykroutili a přehnuli přes příčné břevno, v zápěstí a v loktu, nohy nad koleny a kotníky jen utáhli provazy, že kosti praštěly. Oba odsouzenci při tom hrozně řvali. Dobrý lotr při vystupování ještě řekl: „Kdybyste s námi zacházeli tak jako s ubohým Galilejcem, nemusili byste nás tu už vytahovat!“

Na místě, kde oba lotři leželi, složili katané oděv Ježíšův, rozdělili ho na několik dílů a chtěli o ně metat los. Plášť byl nahoře užší než dole a měl více záhybů. Na prsou byl dvojitý, takže tím tvořil kapsy. Roztrhali jej na několik dlouhých kusů a rozdělili se. Také dlouhý bílý šat, jenž byl na prsou otevřený, a musil být proto převazován řemenem, roztrhali na kusy a o ně se podělili. Rovněž se rozdělili o krční šátek, opasek a škapulíř; všechno bylo krví Ježíšovou prosáklé. Protože se však nemohli sjednotit o hnědé, tkané sukničce nesešívané, která roztrhána by k ničemu nebyla, vzali desku s číslicemi a kaménky, jež se podobaly bobu a měly na sobě značky — nosívali je při sobě — a házeli je na desku. Tak o sukničce losovali. Tu přiběhl posel od Nikodéma a Josefa z Arimatie a řekl, že pod horou jsou kupci, kteří by šaty Ježíšovy dobře zaplatili. Když to uslyšeli, hned všechno pochytili a utíkali dolů a šaty prodali. Tak zůstaly tyto svaté ostatky zachovány křesťanům.

JEŽÍŠ A LOTŘI NA KŘÍŽI

Když byl kříž Páně postaven, vystoupili pochopové po žebřících a odvázáli provazy, jimiž bylo nejsvětější tělo přivázané ke kmeni, aby se údy při zdvihání nevytrhly z hřebů. Všechna muka se zdvojnásobila. Krev, zadržovaná v žilách pevně utaženými provazy, znovu začala proudit a všechny rány se prudce rozbolely. Ježíš visel sedm minut jako mrtvý, ponořen do propasti nekonečné bolesti. Kolem nastalo krátké ticho. Pod tíží trnové koruny sklonila se nejsvětější hlava na prsa, a krev, řinoucí se z nespočetných ran, zalila oční důlky, vlasy, vousy a ústa, jež byla žízní otevřena. Údy Ježíšovy byly tak silně napjaty, prsa roztažena a vzedmuta, kloubní důlky prázdné, ramena strašně vytažená, lokty vymknuté a krev v praménkách tekla po rukou dolů. Stejně jako ruce byly vymknuty kyčle a nohy ztuhle nataženy. Svaly celého těla i rozervaná kůže byly tak nataženy, že bylo opravdu možno spočítat všechny kosti. Krev se stékala pod velkým hřebem, jímž byly probity nohy, a tekla po kmeni dolů. Přesvaté tělo bylo samá rána, modřina a oteklina; mnohde bylo maso až do kosti rozedřeno. Raněná místa, která už zaschla, pevným rozpětím se zase roztrhla a vyřinula rudou krev. Později byla krev už bledší a vodnatá, svaté tělo ztrátou krve víc a víc bledlo, krevní sedliny z ran opadaly a tělo se podobalo vykrváčenému masu. Ale přesto, že Pán byl tak příšerně zohaven, byl na kříži nevýslovně vznešený a dojemný. Syn Boží, věčná láska, jež se obětovala v čase, byl krásný, čistý a svatý dokonce i v rozdrceném těle Beránka velikonočního, obtíženém hříchy všeho světa. Mé srdce bylo plné hořkosti, lásky a utrpení, hlava jako rozpálená kamna, mými žilami a nervy projelo tisíce blesků nevýslovné bolesti, které se setkaly v údech uvnitř i zevně, a tam, kde se setkaly, rozhořely se jako ohniska nových bolestí a muk, a přece všechno to utrpení bylo samá a ryzí láska a všechn ten oheň bolesti, šlehající v mých žilách, byl jenom nocí, v níž jsem nic neviděla, leč svého ukřížovaného Ženicha; i patřila jsem na něj s velikou bolestí a s útechou

zároveň.

Všichni přítomní diváci byli zlostí, záští nebo bolestí a soucitem unaveni. Země na Pána patřila vážně, s bázní a soucitem. Já jsem byla blízka smrti a myslila jsem, že spíš zemru, než zůstanu na živu.

Jako barva obličeje přesvaté Matky, tak i pleť Kristova byla svým přirozeným tónem jemná, žlutavě se lesknoucí, prosvítající červení. Namáhavými cestami během posledních tří let byly tváře Spasitelovy pod očima trochu opálené do hnědá. Měl široká ramena, na rukou silné svaly a vysoká, široká prsa. Také jeho stehna byla silná, svalovitá, i kolena byla silná jako u člověka, který mnoho cestuje a mnoho se kleče modlí, nohy byly dlouhé, lýtka svalnatá od putování a mnohého vystupování do hor. Nohy měl Pán velmi krásně a silně ztvárněné, od časté chůze bosky po nepohodlných a kamenitých cestách na chodidlech zmozolnatělé. Jeho ruce byly krásné, s dlouhými a jemnými prsty, ale ne změkčilé; nebyly také udřené jako u lidí těžce pracujících. Jeho krk nebyl krátký, ale přece dost silný a svalovitý, jeho hlava v krásném poměru k tělu, a nebyla příliš velká, čelo jasné a vysoké a celý obličej tvořil čistý, krásný ovál. Vlasy nebyly tuze silné, byly barvy zlatohnědé, byly zpřímá rozčesány, visí valy až na krk, vous na bradě nebyl dlouhý a rozděloval se.

Teď však byla všechna krása Syna člověka zohavena. Vlasy byly vytrhány nebo krví zality a spleeny, tělo ranami jako poseté, trýzní vypjaté, žebra tu a tam vyčnělá protrženou kůží. Břicho bylo natažením tak tenké, že ani nepřikrylo kmen kříže.

Kříž byl vzadu zaoblený, vpředu plochý a na některých místech vyhloubený. Byl asi stejně široký jako tlustý. Jednotlivé kusy kříže byly rozličných barev, hnědé, žluté, kmen byl tmavší, asi jako dřevo, které delší dobu leželo ve vodě.

Kříže lotrů byly hrubší a stály na pokraji pahrbku, od kříže Kristova byly tak vzdáleny, že mezi nimi mohl projet jezdec. Byly k sobě poněkud obráceny a stály přece jen níže. Pohled na lotry na kříži visící byl odporný, zvláště hnusný pohled byl na lotra levého, jenž byl zlostný, opilý ničema, stále klející a nadávající. Viseli celí stočení, rozlámaní, otekli a od provazů rozřezaní. Obličeje měli hnědé a modré, rty krví naběhlé, oči opuchlé, červené a vyvalené. Když je přivazovali, řvali a křičeli. Gesmas proklínal a nadával. Hřebíky, jimiž byla přibita příčná břevna ke kmeni, trochu vyčnívaly a tlačily jim hlavy kupředu. Cukali sebou v bolestech, svíjeli se, a třebaš byli pevně přivázáni, podařilo se jednomu nohu trochu povytáhnout, takže koleno trčelo vzhůru.

PRVÉ SLOVO JEŽÍŠOVO NA KŘÍŽI

Když kati skončili svou práci, sebrali své náčiní, ještě jednou se Pánu vysmáli a odtáhli. Také farizeové pobídlí koně, jeli okolo popravčího místa, před tváří Ježíšovou, tupili ho a pak odjeli k městu. Také sto římských vojáků i se svými veliteli odešlo, neboť je vystřídalo jiných padesát; kteří se tu rozestavili na stráž. Setník této skupiny se nazýval Abenadar, byl

rodem Arab, který později při křtu dostal jméno Ktésifon; poddůstojník se jmenoval Kassius a byl u Piláta jako ordonance, později dostal jméno Longin. Také sem znovu přijel oddíl farizeů, saduceů a zákoníků. Byli mezi nimi i ti, co dvakrát Piláta žádali o nový nápis na kříž, leč nadarmo. Pilát je ani nepřijal. Byli velice rozhořčeni, jeli kolem popravčího místa a odehnali nejsvětější Pannu za sprostých nadávek; spílali jí poběhlic. Jan ji odvedl zpět k ostatním ženám.

Když farizeové přišli před kříž Páně, potřásli pohrdavě hlavami a volali: „Pfuj, lháři! Jak zboříš chrám a vystavíš nový ve třech dnech? — Jiným chtěl pořád pomáhat, sám sobě pomoci nemůže! — Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže! — Je-li králem židovským, ať sestoupí s kříže a my v něho uvěříme! — Spoléhal na Boha, ten ať mu teď pomůže!"

I vojáci se smáli a říkali: „Jsi-li král Židů, pomoz si teď!" Když Ježíš visel na kříži ještě jako v mdlobách, řekl Gesmas, lotr po levici: „Jeho zlý duch ho teď opustil." Jeden voják však nabodl na yzop houbu, namočenou v octě, a podal ji k ústům Ježíšovi, a zdálo se, že Pán maličko pil. Posměch dosud trval. Voják pravil: „Jsi-li král židů, pomoz sám sobě!"

Ježíš pozdvihl poněkud svou hlavu a řekl: „Otče, odpusť jim, oni nevědí, co činí!" Pak se tiše modlil dále. Tu Gesmas vykřikl: „Jsi-li ty Kristus, pomoz sobě i nám!" Posměch trval dál, ale Dismas, lotr po pravici, byl hluboce dojat, když se Ježíš modlil za své nepřátele. Modlitbou Ježíšovou dostal dar hlubokého osvícení. Když teď nejsvětější Panna znovu blízko přistoupila, poznal, že Ježíš a jeho Matka mu již pomohli tehdy, když byl dítětem. Tu pozdvihl svůj hlas a velmi hlasitě zvolal: „Jak je to možné? Vy ho tupíte, a on se za vás modlí! Mlčel a trpěl, když jste se mu posmívali! To jest prorok! On je náš Král! On je Syn Boží!" Po těchto káravých, neočekávaných slovech lotra, visícího na kříži, nastalo mezi posměvači vzrušení. Hledali kamení, aby ho na kříži ukamenovali. Setník Abenadar však tomu zabránil, dal je rozehnat a obnovil pořádek.

Přesvatá Panna se cítila teď docela posilněna modlitbou Ježíšovou. Dismas pravil k svému druhovi, křičícímu: „Jsi-li Kristus, pomoz sobě i nám!" toto: „Ani ty se Boha nebojíš? A přece trpíš zároveň! My trpíme, co jsme si zasloužili, ale tento nic zlého neučinil. Ó, vzpomeň si na své hříchy a obrať se v duši!" Nyní přijal Dismas milost hluboké lítosti, vyznal svou vinu Ježíši, řka: „Pane, zavrhněš-li mě, stane se mi po právu; ale smiluj se nade mnou!" A Ježíš mu odpověděl: „Zakusíš milosrdenství mé!" Dismas dostal hned nato milost zkroušené lítosti, trvající přes čtvrt hodiny.

Všechno, co jsem nyní vypravovala, udalo se téměř zároveň, rychle za sebou, od dvanácté hodiny do půl jedné, několik minut po vyzdvižení kříže. V nitru diváků nastala také rychle změna, neboť za řeči kajícího lotra se udalo něco velikého v přírodě, co naplnilo všechny velikou úzkostí.

ZATMĚNÍ SLUNCE

Až do desáté hodiny, kdy Pilát vynesl rozsudek, bylo zataženo, dokonce se přehnaly kroupy, pak se vyjasnilo a slunce svítilo až do dvanácti hodin v poledne. Teď zastřela slunce temná, červená mlha. Kolem šesté hodiny podle židovského počítání, podle našeho času asi o půl jedné, nastalo podivuhodné zatmění slunce. Byl mi ukázán celý průběh tohoto jevu, ale nemohla jsem si to zapamatovat a nemám ani slov pro takové věci. Byla jsem zprvu nad zemí, když jsem uviděla počátek. Viděla jsem rozličné kruhy na nebi a oběhy hvězd, jak kroužily jedna přes druhou. Měsíc jsem viděla na druhé straně zeměkoule, ale zpozorovala jsem, jak se najednou rychle pohybuje jako ohnivá koule. Pak jsem byla zase v Jeruzalémě a viděla jsem měsíc vycházet nad Olivovou horou, byl v úplňku a bledý. Slunce bylo zahaleno mlhou a Měsíc rychle ubíhal od východu před sluncem. Z počátku jsem viděla na východní straně slunce cosi jako černou lávku. Ta brzy vyrostla jako hora a přikryla celé slunce. Jádro jevu bylo barvy plavé. Kolem dokola byla rudá záře jako prstenec. Nebe se docela zatmělo a hvězdy se červenavě třpytily. Nezvyklý strach přišel na lidi a na zvířata; dobytek bučel a prchal pryč, ptáci hledali skrýše a v celých hejnech se spouštěli na kopce kolem Kalvárie. Dali by se chytat rukama. Posměvači zmlkli, farizeové se však snažili ten úkaz vysvětlit přirozeně, ale dařilo se jim to velmi špatně a také jich se zmocnila hrůza. Mnozí se bili v prsa, lomili rukama a volali: „Krev jeho na jeho vrahy!“ Jiní blízko i opodál padali na kolena a prosili Pána za odpuštění. Pán ve svých bolestech k nim obrátil oči.

DRUHÉ A TŘETÍ SLOVO

Zatímco zatmění přibývalo a všichni hleděli k nebi a o kříž nikdo nedbal kromě Matky Ježíšovy a nejvěrnějších přátel, obrátil Dismas v hluboké lítosti a v pokorné naději svou tvář k Spasiteli a pravil: „Pane, rozpomeň se na mě, až přijdeš do království svého!“ A Pán mu odpověděl:

„Amen, pravím tobě, ještě dnes budeš se mnou v ráji!“

Matka Ježíšova, Magdaléna, Maria Kleofášova a Jan stáli pod křížem Páně a dívali se na svého Vykupitele. Matka Páně, celá do nitra pohroužená, vroucně se modlila, aby mohla umřít spolu se Synem. Tu Spasitel pohlédl vážně a soucitně na svou milou Matku, obrátil oči k Janovi a řekl jí: „Ženo, hle, syn tvůj! Bude ti ještě víc synem, než kdybys ho byla porodila!“ Chválil také Jana a řekl: „Vždy beze lži věřil, nikdy se nepohoršil, leč tehdy, když jeho matka si přála jeho povýšení.“ Janovi pak řekl: „Hle, Matka tvá!“ Tu Jan objal pod křížem Matku Ježíšovu, která se nyní stala i jeho Matkou, co nejuctivěji jako dobrý syn. Nejsvětější Panna byla po tomto odkazu vážností a bolestí tak otřesená, že ji svaté ženy musily na chvíli podržet v náručí a na okamžik ji posadit na násep proti kříži.

Nevím, zdali Pán všechna ta slova mluvil hlasitě svými rty, ale já jsem slyšela všechno. V takových rozjímáních je člověku mnohé tak jasné, že si myslí, že se to rozumí samo sebou, a pak to slovy nedokáže říci. Tak například by se nikdo nedivil, že Pán nenazývá nejsvětější Pannu „Matkou“, ale „Ženou“. Neboť ve vidění ji člověk poznává jako ženu v její důstojnosti, která má rozdrtit hlavu hadovu právě v tuto hodinu, když smrtí jejího Syna se toto zaslíbení naplňuje. Nikdo se také nediví, že Pán dává jí, Marii, kterou pozdravil anděl slovem „milosti plná“, za syna Jana, protože při vidění pozná, že jeho jméno je jménem milosti, neboť tam jsou

všichni tím, čím jsou, a Jan byl dítkem Božím a Ježíš žil v něm. Cítila jsem, že těmi slovy dává Pán Marii za Matku všem lidem, kteří jej, Krista, přijmou jako Jan, v něj uvěří a stanou se dítkami Božími, kteří ne z krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, nýbrž z Boha se narodili. Cítila jsem také, jak Maria, nejčistší, nejpokornější, nejposlušnější, která řekla andělu: „Ejhle, dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého!“ a stala se Matkou Slova, tělem učiněného, také nyní, když slyšela slova umírajícího Syna, že má být duchovní Matkou jiného syna, že znovu v hrozných bolestech řekla ve svém srdci: „Ejhle, dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého!“ a že v tom okamžiku přijala za své dítky všechny dítky Boží, všechny bratry Páně. Všechno to se však zjevuje jednoduše, jako nutná a jasná věc a teď, když to mám vypovědět slovy, je to velmi složité, takže spíš se to milostí Boží pocítí než řekne. Vždycky si při takových věcech vzpomenu, co mně můj nebeský Ženich jednou pravil: „Všecko je napsáno v těch dítkách Církve, které věří, doufají a milují!“

Spatřila jsem, že v Jeruzalémě panovala všeobecná úzkost a strach. Mlha a tma ležely v ulicích. Lidé zmateně pobíhali, mnozí zalezli do koutů, zahalili si hlavy a bili se v prsa. Jiní stáli na střechách, vzhlíželi k nebi a bědovali. Zvířata řvala a skrývala se, ptáci poletovali nízko a padali na zemi. Pilát navštívil Heroda. Oba byli plni strachu, dívali se k nebi z téže terasy, ze které se posmíval Herodes Ježíšovi. Říkali, že se to všechno dá vysvětlit přirozeně, ale s Ježíšem že se zacházelo příliš tvrdě. Potom šel Herodes s Pilátem do vladařova paláce přes náměstí. Oba byli velmi úzkostliví a šli rychle. Vzali si s sebou stráž. Cestou se Pilát ani nepodíval na soudnou stolicí Gabatha, kde Ježíše odsoudil. Náměstí bylo pusté. Lidé zalezli do svých domů a tam pobíhali a naříkali. Tu a tam se však lidé na některých místech shlukovali. Pilát dal zavolat k sobě starší židů a tázal se jich, co soudí o té tmě, co že znamená. On je toho názoru, že je to výstražné znamení, že se jejich Bůh hněvá, že si násilně vyžádali na smrt Galilejského. Byl to jistě prorok a král. On sám si umyl ruce a je nevinný... Židé mu však vysvětlovali všechno jako obyčejný přírodní jev a zůstali zatvrzelí. Ale tu a tam se mnoho lidí obrátilo, také mnozí vojáci.

Znenáhla se shromáždilo mnoho lidí před Pilátovým palácem. Tam, kde ráno křičeli: „Pryč s ním, ukřižuj ho!“ teď volali: „Nespravedlivý soudce! Krev jeho přijde na jeho vrahy!“ Pilát k sobě povolal ještě více vojáků. Vysel ven k lidu a činil židům velké výčitky: on prý nemá na smrti Ježíšově žádné viny; vždyť Galilejský není jeho králem, prorokem a svatým, ale jejich, židovským; jemu prý po tom nic není, neboť oni chtěli jeho smrt.

V chrámě panovala úzkost a strach v nejvyšším stupni. Byli právě zaměstnáni zabíjením beránka, když se tu náhle přivalila tma. Všechno upadlo v zmatek. Tu a tam bylo slyšet bédování. Veleknězi se všemožně starali, aby udrželi klid a pořádek. Lampy byly rozžaty. Ale neklid byl větší a větší. Viděla jsem, jak se zmocnila Annáše velká úzkost, běhal z kouta do kouta a hledal, kde by se schoval. Když jsem vycházela z města, přístřešky a okna se třásly, ačkoliv nebyla žádná bouře. Tma byla čím dál hustší. Viděla jsem také za městem na severozápadní straně blízko městských zdí, kde jsou zahrady a v nich mnohé hroby, že vchody do hrobů se propadly, jako by se země třásla.

ČTVRTÉ SLOVO JEŽÍŠOVO

Na Golgotě nastala chvíle dusného ticha. Přemnozí lidé prchali k městu, neboť se strachovali rostoucích temnot, jiní se dívali na oblohu, v mnohých se ozývalo svědomí, někteří obraceli své oči zkroušeně ke kříži, bili se v prsa a litovali svých činů, stejně smýšlející se seskupovali v hloučky, farizeům se nedařilo vysvětlit jev přirozeně, jejich zlomyslné posměšky a rouhání byly umlčeny. Koně a osli jezdců tlačili se k sobě a věsili hlavy. Všechno bylo zahaleno mlhou.

Ukřížovaný trpěl ve svých mukách největší opuštěnost a bezútěšnost. Modlil se k svému nebeskému Otci slovy žalmů, jež se teď na něm vyplňovala. Viděla jsem okolo něho anděly, čím více houstla tma a úzkost padala na svědomí lidí, tím více Pán trpěl v opuštěnosti a bez útěchy. Trpěl všechno, co může trpět ubožák, člověk umučený a utýraný, v největší opuštěnosti, bez útěchy lidské i božské, když totiž víra, naděje a láska zcela osamotněly, když je nikdo neopětuje, nikdo nepotěší, nikdo nedodá světla v neopuštěnější poušti zkoušky, když v neskonálních mukách musejí být živý jen samy ze sebe. Takovou bolest nelze vyslovit. V těchto mukách vydobyl nám Ježíš sílu, abychom vítězně obstáli v nejzazší bídě naší vlastní opuštěnosti, když se nám trhají všechna pouta a všechny vztahy s tímto životem, se světem a s přírodou, když se nám zastřou i průhledy z tohoto života do druhého, věčného; tehdy, spojíce svou opuštěnost se zásluhami jeho opuštěnosti na kříži, bude stát vítězně. Ježíš nám vydobyl zásluhy pevnosti a vytrvalosti v boji s opuštěností, nad niž nebylo a nebude větší, a obětoval svou bídu, svou chudobu, své umučení a svou opuštěnost za nás hříšníky, takže nyní člověk, spojený s Ježíšem, nemusí se již bát, nemusí zoufat, když se mu v poslední hodině života všechno zatemní, když mu zhasne všechno světlo a všeliká útěcha. Na tuto poušť vnitřní noci netřeba se vydávat nám samotným, neboť Pán v té chvíli křesťana neopustí. Není už pouště, není samoty, není žádné opuštěnosti a zoufalství, neboť Ježíš, jenž je světlo, cesta a pravda, prošel touto černou cestou, požehnal jí a všechnen strach z ní zahnal a postavil svůj kříž v oněch nesmírných pustinách.

Ježíš docela opuštěn, ubohý, bez pomoci, obětoval sama sebe, jak to jen láska dovede, ba on učinil ze své opuštěnosti největší poklad, poněvadž obětoval sebe sama, celý svůj život, všechny své práce, utrpení, hořký pocit našeho nevděku a to všechno nabídl Otci nebeskému za naši slabost a nuzotu. Ve svém posledním pořízení před Bohem odevzdal všechny své zásluhy Církvi svaté a hříšníkům. Pamatoval na všechny, ve své opuštěnosti byl při nás všech až do skonání světa; modlil se též za kacíře, kteří se domnívají, že netrpěl tolik, že všechny bolesti necítil, protože je Bohem, že buď vůbec netrpěl, nebo jen něco málo, daleko méně, než by trpěl jiný člověk v podobných okolnostech. — Byla jsem účastná jeho modlitby a slyšela jsem, jako by řekl: „Věz, že jsem tyto muky opuštěnosti snášel trpčeji než kterýkoliv člověk, poněvadž jsem spojen s božstvím, poněvadž jsem celý Bůh a celý člověk, a pocit člověčenství opuštěného od Boha jsem vyčerpал v celé míře, až do dna, a proto jsem trpěl víc, že jsem Bůh a spolu člověk.“

Proto vydal ve svých mukách svědectví své opuštěnosti, a tím otevřel všem uhněteným a utlačovaným, kteří Boha vyznávají, svobodu důvěrné, dětinné žaloby. Ke třetí hodině zvolal Pán hlasem velikým: „Eli, Eli, lamma sabakthani!“ — „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil!“ Když mocný výkřik našeho Pána prolomil úzkostné ticho, posměvači se obrátili ke kříži a jeden z nich pravil: „Volá Eliáše!“ Jiný dodal: „Uvádíme, zdali Eliáš přijde a jemu pomůže!“ V té chvíli, kdy poděšený lid tak bědoval, přijížděl průvod asi třiceti vznešených mužů na koních. Byli z Joppe a jiných judských krajín a jeli k slavnosti. Zastavili se a vidouce muka Spasitelova a výhružná přírodní znamení, mluvili v hrůze a silným hlasem: „Běda, toto ošklivé město, nebýt v něm chrámu, by se mělo zbořit a spálit! Takovou vinu na sebe uvalilo!“ Tato slova vznešených cizinců na lid působila. Všude propuklo reptání a nářek a dobře smýšlející se seskupovali. Tak vznikly dvě strany, jedni naříkali, druzí se rouhali a zuřili. Farizeové však byli čím dál sklíčenější, a protože se báli pozdvižení lidu, mluvili se setníkem Abenadarem, načež městská brána byla zavřena, aby se přerušilo spojení s městem. Byl také poslán posel k Pilátovi se žádostí o vojenskou posilu, aby se zabránilo vzpouře. Zatím zjednal setník přísný pořádek a zakázal posměch, aby se jím lid nejtitřil. Hned po třetí hodině se poněkud rozjasnilo. Měsíc se počal od slunce vzdalovat, slunce se objevilo bez paprsků, za mžené a červené; měsíc klesal rychle, jako by padal. Znenáhla vyrážely ze slunce i paprsky, hvězdy mizely, ale přece ještě bylo stále temno. Posměvači, jakmile uviděli opět světlo, byli drzejší. To se stalo právě v té chvíli, když křičeli: „Volá Eliáše!“ Abenadar však rozkázal, aby bylo ticho a pořádek. — Tělo Páně se ukázalo na kříži zcela bledé; tolik již Spasitel vykrvácel!

POSLEDNÍ SLOVA NA KŘÍŽI A SMRT JEŽÍŠOVA

Ježíš docela umdlel. Tu pravil seschlým jazykem: „Žízním!“ Přátelé se na něho smutně podívali. Zdálo se mi, jako by jim Pán pravil: „Nemohli jste mi hlt vody podati?“ V čas zatmění by jim v tom totiž nikdo nebránil. Jan nato pravil zarmouceně: „Pane, my jsme zapomněli.“ Ježíš řekl ještě asi tato slova: „I ti nejbližší měli na mě zapomenouti a nepodali mi vody, aby se naplnila Písma.“ Velmi ho to bolelo. Nyní přátelé Ježíšovi prosili několik vojáků, aby mu podali trochu vody a nabízeli jim peníze. Ale marně. Jeden voják namočil houbu do octa, jež tu měli v nádobce, a nalil do něho i žluči. Avšak setník Abenadar byl prosbou pohnut, vzal vojákovi houbu, vykroutil ji a znovu namočil do čistého octa. Pak nabodl na krátký yzop, připevnil ke svému kopí a tak vyzdvihl houbu až k ústům Ježíšovým, aby mohl ocet z houby vysát. Pamatuji se, že také Pán řekl několik slov napomenutí k lidu, ale vím z toho jen málo: „A když už nebudu mít hlasu, ústa mrtvých budou mluvit!“ Někteří zvolali: „Rouhá se!“ Nyní se již blížila hodina Páně. Ježíš začal zápasit se smrtí, studený pot mu vystoupil na údech. Jan stál pod křížem a utíral nohy Mistrovy po tni rouškou. Magdaléna, bolestí všecka zničena, se opírala o zadní stranu kříže. Nejsvětější Panna stála mezi křížem svého Syna a křížem kajícího lotra, opřena o rámě Marie Kleofášovy a Salome. Tu Ježíš pravil: „Dokonáno jest!“ Potom pozvedl hlavu vzhůru a zvolal hlasem velikým: „Otče, do rukou tvých poroučím ducha svého!“ Byl to výkřik, který pronikl nebe i zemi. Pak naklonil hlavu a vypustil duši. Viděla jsem jeho duši jako světlý stín u paty kříže sestoupit do země a dále do předpekli. Jan a svaté ženy padly k zemi na své tváře.

Abenadar seděl na svém koni těsně u pahrbku s křížem. Díval se dlouhým pohledem, hluboce otřesen, vážně a bez pohnutí do Kristova obličej, trním korunovaného. Jeho kůň svěsil hlavu, ale Abenadar, všecek náhle zpokorněv, nepobídl koně otěžemi, aby držel hlavu zpříma. Při smrti Ježíšově třásla se země a skála mezi křížem Ježíšovým a lotrem na levici pukla širokou trhlinou. Svědectví Boží, hrůzou a bázni napomínajíc, proniklo všechnu truchlící přírodu. Srdce příbuzných pronikl ostrý meč bolesti.

V této chvíli přišla milost do srdce Abenadarova. Jeho pyšný hrdý duch pukl jako ta skála kalvárská. Odhodil od sebe kopí, bil se tvrdou pěstí do prsou a hlasem nového člověka zvolal hlasitě: „Pochválen budiž Bůh všemohoucí, Bůh Abrahámův a Jákobův! Tento byl muž spravedlivý, opravdu, jest to Syn Boží!“ A mnozí, otřeseni slovy setníkovými, činili podobně. Abenadar však, stal se novým, vykoupeným člověkem a vyznav veřejně Syna Božího, nechtěl zůstat déle ve službě jeho nepřátel. Obrátil koně ke Kassiovi, poddůstojníku, jehož jmenujeme Longin, seskočil, zvedl své kopí a dal je Longinovi. Pak něco mluvil ke Kassiovi a k vojákům. Poddůstojník vyskočil na koně a převzal velení. Abenadar ihned odkvapil; šel k údolí Hinnom do jeskyní, kde skrytým učedníkům Páně oznámil smrt Mistrovu. Pak běžel do města k Pilátovi. Velké zděšení se zmocnilo všech přítomných při smrtelném výkřiku Ježíšovu, když se země třásla a skála kalvárská pukla. Byl to strach, který pronikl veškerou přírodu. Tu se roztrhla i v chrámě opona. Mnoho mrtvých vstalo z hrobů. Zdi chrámové poklesly a v mnohých místech na světě zřítily se hory i domy.

Abenadar vydal svědectví. Mnozí vojáci také svědčili a mnoho přítomných lidí i farizeů se obrátilo. Bili se v prsa a bědovali. Jiní natrhávali svá roucha a sypali si na hlavu popel.

Protože Bůh, dárce všeho života, bolestnou smrtí zadost učinil za hříšníky, jako člověk svou duši nebeskému Otci odevzdal, tělo své na smrt obětoval, proto se rozložila po této svaté, zničené nádobě těla bledá, studená barva smrti, tělo jeho se bolestí třásl, proudy krve, tekoucí z ran, byly tmavší. Obličej jeho se prodlužoval, líce zapadly, nos byl užší a špičatější, brada klesla, jeho zavřené, krví zalepené oči se napolo otevřely. Hlavu, trním korunovanou, naposledy pozdvihl, až mu sklesla pod tíží bolestí na prsa. Rty měl modré a stažené, v otevřených ústech bylo vidět krvavý jazyk. Jeho ruce, předtím sevřené přes hřebíky, se otevřely a klesly, protože se více natáhly, jeho záda se přitlačila více ke kříži a tíže těla spočívala na nohou. Potom i kolena klesla na jednu stranu a nohy se kolem hřebu trochu otočily.

Bylo krátce po třetí hodině, když Pán umřel. Když první otřes země pominul, mnozí farizeové byli zase smělejší. Blížili se k skalní trhlíně, házeli do ní kamení, navázali provazy a spouštěli je dolů, ale nemohouce dosáhnout dna, poněkud se zamyslili. Působil na ně také obrat v lidu a raději odtud odjeli. Kassius zůstal asi s pěti vojáky poblíž kříže. Přátelé Ježíšovi stáli vůkol kříže nebo seděli proti němu v hlubokém zármutku a truchlili. Bylo velmi ticho a smutno. Tu a tam se na okolních výšinách objevili někteří učedníci; dívali se s bázni na kříž, ale měl-li se někdo k nim přiblížit, rychle se ukryvali.

ZEMĚTŘESENÍ

Když Ježíš s hlasitým výkřikem odevzdal svého ducha do rukou nebeského Otce, viděla jsem jeho duši jako zářivou postavu sestupovat zemí u kříže do předpekli. Provázela ji světlý zástup andělů; byl mezi nimi též Gabriel. Viděla jsem, jak andělé zahánějí do propasti veliké množství zlých duchů. Ježíš pak poslal mnohé duše z předpekli vzhůru, aby se spojily se svými těly a ukázaly se živým, aby zastrašily zatvrzelé a napomenuly je a vydaly o něm svědectví.

Otřesen země při smrti Ježíšově zřítily a propadly se mnohé věci na světě, zvláště však v Palestině a v Jeruzalémě. Avšak sotva se lidé v městě a v chrámě po zatmění poněkud utišili, tu se začala třást země a na mnoha místech se zřítily budovy. Lidé v nesmírném strachu vybíhali a bloudili s nářkem po ulicích. A tu k největší hrůze potkávali z hrobu vstalé umrlce, kteří procházeli městem a dutým hlasem napomínali živé.

Když nastala před chvílí tma, musili kněží ustát v zabíjení beránek, a sotvaže obřady znovu začaly a lidé se zaradovali nad návratem světla, už se zase země otrásla, bylo slyšet dunění, a hned praštěly řítící se zdi, chrámová opona se s ostrým sykotem roztrhla, úzkosti v lidu přibýlo a strach a bédování začaly nanovo a rychle vzrůstaly. Avšak zmatek nepovstal, protože množství lidu bylo uspořádáno, rozlehlý chrám byl naplněn oddíly lidu, jejichž příchod a odchod se dál naprosto pravidelně podle toho, jak přicházela dlouhá řada kněží k úkonu zabíjení, k pouštění krve a ke kropení oltáře a přitom stále zazníval zvuk trub a hlasitý zpěv. Zatím se tedy beránci dále obětovali, i když už jinde panoval strach, ale když se i v chrámě zjevili mrtví, nastal zmatek a oběť byla naráz překažena, jako by chrám byl znečištěn. Ale ani tato příhoda nezpůsobila náhlý útěk lidu, který se rozcházel spíše pomalu a v zástupech, ba na některých místech ho i kněží zdržovali. Avšak jinde vládl nevýslovný strach. Pořádek a povstálý zmatek byl asi takový, jako když do uspořádaného mraveniště někdo hodí kámen nebo je rozhrabe holí; na místě, kam padl kámen, panuje nepořádek a velký zmatek a jinde je všechno zatím v obvyklém pořádku. Velekněz Kaifáš však v zoufalé drzosti neztratil hlavu a svým ďábelským klidem dosáhl alespoň toho, že nepovstal obecný zmatek. Jako chytré vrchnosti vzbouřeného města se podaří hrozbami, rozdělením lidu na strany, napomínáním a přesvědčováním zjednat pokoj, tak se to podařilo též Kaifášovi. Zmohl i to, že si lidé vykládali tyto jevy jinak než jako výstrahy a svědectví nevinné smrti Ježíšovy. Také římská posádka z hradu Antonia učinila vše, aby pořádek byl zachován. Velikonoční slavnost byla sice nadobro přerušena, ale k vzpouře nedošlo. Oheň nepokoje v lidu jen doutnal, ale domluvami farizeů lidé pomalu pozbývali své úzkosti.

Vzpomínám si, že oba veliké sloupy při vchodu do chrámové velesvatyně se nahoře rozestoupily, římsa, která na nich spočívala, spadla, a veliká opona, jež mezi sloupy visela, syčivě se roztrhla po délce shora dolů, takže spadla po obou stranách na zem a odhalila velesvatyni každému pohledu. Chrámová opona byla barvy červené, modré, bílé a žluté. Byly na ní vyobrazeny mnohé kruhy nebeské, také i předobrazy, jako měděný had. V kapli Simeonově, stojící vedle svatyně, vypadl ze zdi veliký kámen a celé klenutí se zřítilo. V některých chodbách a síních se propadla země, prahy se pošinuly a sloupy ustoupily. Tu se ve velesvatyni zjevil nejvyšší kněz Zachariáš, jenž byl zavražděn mezi chrámem a oltářem. Mluvil hrozivá slova a zmiňoval se také o smrti jiného Zachariáše a Jana a o vraždě

proroků. Vystoupil v tom místě, kde vypadl kámen kaple Simeonovy a mluvil ve svatyni s kněžími. Na učitelském stolci bylo vidět dva záhy zemřelé syny zbožného velekněze Šimona Justa, jenž držel na rukou Ježíška při obětování. Zjeví se jako duchové veliké postavy a hrozili, mluvíce o zavraždění proroků, o oběti, která nyní přestává, a napomínali všechny, aby se obrátili k učení Ukřížovaného. U oltáře se zjevil Jeremiáš. Oznamoval, že oběť Starého zákona přestala a že začíná nová oběť. Tato zjevení a řeči slyšeli jen Kaifáš a kněží. Nic z toho lidu neprozradili a bylo zakázáno pod těžkými tresty o tom mluvit. — Povstal také veliký hluk. Dveře se najednou otvíraly a bylo slyšet hlas: „Vyjděme pryč odtud!“ Viděla jsem zástup andělů, jak odcházejí ze svatyně. Oltář, na němž se pálilo kadidlo, se otřásl, kadidelnice spadla dolů, skříňka na svitky Písem se rozpadla a knihy padaly a válely se v nepořádku. Tu a tam ležely mrtvoly, jinde chodily po síních a promlouvaly výhružná slova. Když andělé volali „Vyjděme pryč odtud!“, vrátily se mrtvoly zpět do svých hrobů. — Nikodém a Josef z Arimatie a jiní z chrámu odešli.

Učitelský stolec, z něhož se vyučovalo, se v předsíni převálil. Někteří z farizeů, kteří přijeli na Kalvárii naposled, se obrátili a vrátivše se do chrámu, byli těmito znameními tím spíše pohnuti, i činili výčitky Annášovi a Kaifášovi a nato odjeli pryč.

Annáš, vlastní úhlavní nepřítel Ježíšův, který už dlouhý čas osnoval všechny pikle proti němu a proti učedníkům Páně a který též žalobce naučil, jak mají mluvit, byl úzkostí jako beze smyslu a prchal z jednoho kouta do druhého až do nejskrytějších pokojů chrámových. Viděla jsem ho, jak se svíjel v křečích a v bolestech, jak řval a křivil se, a byl pak donesen na skryté místo, kde s ním zůstalo několik jeho straníků. Také Kaifáš za ním jednou přišel a pevně ho držel pažemi, aby ho poněkud vzmužil, ale bylo to marné. Zjevení mrtvých ho přivedlo až k úplnému zoufalství.

Kaifáš byl sice jat také hlubokou úzkostí, ale měl v sobě tak pyšného a tvrdohlavého ďábla, že svou hrůzu nenechal na sobě znát. Všemmu vzdoroval a protivil se hrozcím znamením Božím, i svému tajnému strachu, a s drzým čelem ve svém záští a vzdoru vytrval. Když už nemohl další chod posvátných úkonů udržet, rozkázal, aby se o všech zjeveních a příhodách mlčelo, aby rozšiřovali názor, že Bůh těmito jevy ukazuje svůj hněv nad přívrženci Galilejského, kteří znečištění přišli do chrámu. Jenom nepřátelé svatého Zákona, jež i Ježíš chtěl zvrátit, jsou tím vinni. Ostatní pak prý způsobilo čarodějství Galilejského, jenž jak za svého života, tak při své smrti rušil pokoj a klid chrámový. Tak se Kaifáši podařilo některé upokojit, jiným nahnat strachu. Mnozí však byli v hloubi srdce otřeseni, ale skrývali své smýšlení. Slavnost tedy byla odložena, až by se provedlo očištění chrámu. Lid se pozvolna rozešel.

Zatímco se tyto věci daly v chrámě, panoval stejný strach na mnohých místech ve městě. Hned po třetí hodině rozvalily se mnohé hroby, zvláště na severozápadní straně města. Viděla jsem v nich tu a tam ležet zabalené mrtvoly, jinde jen zpráchnivělé hadry a kostry. Z některých vycházel nesnesitelný zápach.

V soudním domě Kaifášově se zřítily schody, na nichž byl Ježíš posmíván. Stejně tak kus ohniště, kde Petr zapřel Mistra. Tu se zjevila mrtvola velekněze Šimona Justa. Hrozil pro nespravedlivý rozsudek, jenž tu byl vynesen. Několik členů velerady zde bylo přítomno. Ti lidé, kteří včera opatřili přístup do dvora Petrovi a Janovi, se obrátili a uprchli do jeskyň, kde se ještě skrývali učedníci. V paláci Pilátově se propadlo místo, z něhož nespravedlivý soudce ukázal lidu zbičovaného Ježíše. Všechno padalo a třáslo se. Zmatený a pověřivý Pilát byl ve velikém zděšení a byl neschopen jakéhokoliv činu. Zemětřesení otřásl jeho palácem. Půda se pod ním prohýbala a kolísala. Pilát prchal z místnosti do místnosti. V předdvoří zazněly hlasy umrlců, kteří mu vyčítali nespravedlivý soud a rozsudek plný rozporů. Pilát se domníval, že jsou to bohové proroka Ježíše, a zamkl se v nejdlejší komůrce zámku, kde nakuřoval své modly a obětoval jim. Složil tam také slib, jen aby jeho bůžkové učinili neškodnými bůžky Galilejského. — Také Herodes byl ve svém paláci skryt a jako nepřičetný; ze strachu dal všechny dveře pozamykat.

Umrlců, kteří byli pohřbeni v Jeruzalémě a v okolí za různých dob, kteří se teď zjevovali, bylo asi sto. Bylo je vidět jednotlivě nebo i v dvojicích, stavěli se do cesty lidu a krátkými, hrozivými slovy svědčili o Ježíši. Hroby byly ponejvíce osamělé venku v údolích, ale také v nově postavených částech města, zvláště na severozápad. Také pod chrámem a okolo něho byly hroby, ale upadly již v zapomnutí.

Všecky mrtvoly však nevstaly, když se hroby otevřely. Ve společných hrobech jsem viděla ležet mnohé, ale vstaly jen ty, jejichž duše Pán poslal z předpekli. Tito mrtví vstali, sňali si roušky s tváří a sunuli se vzduchem po ulicích jeruzalémských, vcházeli do domů a hrozili svým potomkům, že měli účast na smrti Ježíšově. Nohama však pod rubáši nepohybovati, spíše se lehce vznášeli nad zemí. Ruce měli jednak v širokých obvazech, jednak jim visely dolů v širokých a dlouhých rukávech, ale nebylo je vidět. Roušky z obličeje měly mrtvoly přehozeny přes hlavu, tváře bledé a zežloutlé, byly suché a zetlelé a porostlé dlouhým vousem. Hlas jejich byl naříkavě cizí a nezvyklý. Oděny byly rozličně podle stavu a stáří a podle obyčejů své doby. Na křížovatkách, kde pozouny ohlašovaly rozsudek smrti nad Ježíšem, se zastavily, ohlašovaly Ježíše a volaly běda vrahům. Lidé stáli zdaleka, poslouchali zděšeně, třásli se, a jakmile se mrtví dali znovu do pohybu, rozutíkali se. Na náměstí před palácem Pilátovým mrtvoly volaly; pamatuji se na slova: „Krvavý soudce!“

Okolo čtvrté hodiny se vrátily do hrobů. Po zmrtvýchvstání Páně se však ještě mnohé ukázaly. Hrob Zachariášův pod chrámovou zdí se propadl, a tím se vyvalily kameny ze zdi. Když se Zachariáš vracel do hrobu, nešel touž cestou jako prve, nýbrž jinou, ale nevím již, kterou. Vstali synové Šimona Justa se položili do hrobu pod horou chrámovou v tu dobu, když Ježíšovo tělo bylo připravováno do hrobu.

Zemětřesení a tmou jsem viděla nejen v Jeruzalémě, nýbrž i na jiných místech Svaté země, ano dokonce i na velmi vzdálených místech. Všude se tak rozšířila spoušť a bázeň. V mnohých krajinách jsem viděla, jak se zlí duchové s rozmetanými budovami a horami propadali do propasti.

JOSEF Z ARIMATIE ŽÁDÁ PILÁTA O TĚLO JEŽÍŠOVO

Sotva se město poněkud uklidnilo, už dostával postrašený Pilát ze všech stran zprávy o tom, co se všude dělo. Velerada také k němu hned poslala kohosi se žádostí, aby dal ukřižovaným zlomit hnáty a sejmut z kříže, by neviseli přes sobotu. Vladař poslal dva kary na popraviště, aby rozkaz vyplnili.

Hned nato jsem viděla Josefa z Arimatie, že jde k Pilátovi. Již se dověděl o smrti Ježíšově a společně s Nikodémem se rozhodli, že pochovají tělo Páně v novém hrobě, vytesaném ve skále v zahradě Josefově, která ležela poblíž hory kalvárské. Zdá se mi, že jsem ho viděla už venku před branou, jak sbíral zprávy. Jeho lidé už byli v zahradě a hrob čistili a ještě něco uvnitř dokončovali. Nikodém šel též na několik míst, nakoupil plátna a vonné masti k pohřbu a čekal na Josefa.

Josef zastal Piláta velmi postrašeného a zmateného. Žádal ho zcela přímo a odhodlaně, aby mu dovolil tělo Ježíše, krále židovského, s kříže sejmut, neboť je chce pochovat ve své zahradě. Pilát se polekal ještě víc, když slyšel, že ho tento vznešený muž tak naléhavě žádá, aby směl pohřbít Ježíše, kterého on, vladař, dal tak potupně ukřižovat. Uvědomoval si tím silněji nevinu Ježíšovu. Avšak přetvařoval se a pravil: „Cožpak už zemřel?“ Vždyť teprve před několika minutami odeslal katy, aby ukřižovaným zlámali hnáty a tím je dorazili. Dal proto zavolat setníka Abenadara a tázal se ho, zdali král židovský opravdu již zemřel. Tu setník vyprávěl Pilátovi o smrti Páně, o jeho posledních slovech a hlasitém výkřiku, o tom, jak se zatřásla země a skála kalvárská pukla. Pilát se naoko divil, že Kristus tak brzy zemřel, vždyť přece ukřižovaní obvykle žijí déle, ale srdce měl plné strachu a úzkosti, když se dovídal o znameních právě při smrti Ježíšově. Chtěl snad svou krutost trochu napravit, když ihned vyhotovil písemné zmocnění pro Josefa, že smí tělo Páně s kříže sejmut a pohřbít. Měl také radost, že tak může pozlobit velekněze, protože ti si přáli, aby Ježíš byl zahrabán do země s oběma lotry velmi bezectně. Hned tedy odeslal s povolením muže, zdá se mi, že Abenadara, protože jsem ho viděla při snímání s kříže.

Josef z Arimatie opustil teď Piláta a šel za Nikodémem, jenž ho očekával u jedné dobře smýšlející paní. Byla to kořenářka a Josef tu již nakoupil mnoho zelin a vonného koření, aby jimi mohl opatřit mrtvé tělo Ježíšovo. Co sama neprodávala, opatřila jinde, jako rozličné masti a plátna a obvazy. Všechno mu svázala do pohodlného balíčku, takže to s sebou lehce nesl. Josef pak sám ještě odešel koupit velmi krásné, jemné, bavlněné plátno, šest loket dlouhé a několik loket široké. Sluhové té paní zatím vytahovali z kůlny vedle domu Nikodémova žebříky, kladiva, klíny, měchy na vodu, nádoby, houby a jiné potřebné věci. Složili je většinou na lehká nosítka, na jakých učedníci odnesli tělo Jana Křtitele z Machérontu, pevného zámku Herodova.

BOK KRISTŮV KOPÍM PROKLÁN

Venku na Golgotě bylo zatím ticho a smutno. Všechen lid se rozběhl a poschovával. Jen Matka

Ježíšova stála pod křížem s jeho přáteli, kteří buď stáli nebo seděli naproti kříži a měli hlavy zahaleny. Několik vojáků leželo na náspu, majíce kopí zabodnuta do hlíny. Kassius na koni odjížděl. Vojáci mluvili s jinými strážemi, stojícími dole pod skalami. Nebe bylo zahalené a celá příroda byla zastřena truchlivostí. A tu sem přicházelo šest katů, nesoucích žebříky, lopaty a provazy. Nesli také těžké, trojhranné, železné tyče, jimiž měli zpřerážet ukřížovaným hnáty. Když tito pacholci přišli doprostřed popravčího místa, přátelé Ježíšovi odstoupili poněkud zpět a blahoslavená Panna byla sevřena novou, bolestnou úzkostí, že kati budou hanobit tělo Ježíšovo ještě po smrti. Vystoupili totiž po žebříku na kříž, udeřili na tělo Kristovo a říkali, že se přetvařuje a mrtvým se jenom dělá. Jan se však obrátil na žádost Matky Boží k vojákům s prosbou, aby dosvědčil smrt Páně; a tu si kati také všimli, že tělo je už studené a ztuhlé. Nechali tedy zatím těla Spasitelova, ačkoliv se nezdáli být docela přesvědčeni o jeho smrti, a vylezli po žebřících k ukřížovaným lotrům. Dva začali přerážet ostrými obušky kosti v rukou a v ramenu, třetí rozbil zatím kotníky na nohou, až to praštělo. Gesmas řval hroznou bolestí; rozdrtili mu tedy ještě třemi tyčemi prsa. Dismas kvílel a zemřel ve velikých mukách, ale byl první, kdo po smrti uviděl Vykupitele tam na druhé straně. Potom kati rozvázali provazy a mrtvoly lotrů spadly na zem; na provazech je zatáhli do údolí pod kopec a zahrabali je tam.

Zdalo se, že kati pochybují ještě o smrti Páně, a družina Ježíšova byla tím více poděšena ukrutným výjevem, jehož byla svědkem, že přijdou a naloží právě tak s Ježíšem. Ale tu náhle projevil Kassius zvláštní horlivost. Byl teprve pětadvacetiletý, trochu ukvapený, ale úslužný člověk se šilhavými očima. Jednak pro šilhavost, jednak pro jeho nadměrnou a ukvapenou zaměstnanost a horlivost dělávali si z něho jeho podřízení šprýmy. Když viděl strašnou zuřivost pochopů a úzkost svatých žen, jala ho svatá horlivost a dotčen též milostí, stal se vyplňovatelem jednoho proroctví. Našrouboval si složené kopí, nasadil na ně hrot, obrátil koně a rozjel se prudce k pahrbku, na němž stál kříž. Kůň by se tu stěží otočil, i musil jej přidržovat před skalní rozsedlinou. Zastavil se mezi křížem Spasitelovým a křížem dobrého lotra, takže byl po pravé straně těla Ježíšova. Uchopil kopí oběma rukama a vrazil je takovou silou do pravého boku Kristova, že projelo vnitřnostmi a srdcem a jeho hrot se ukázal na levé straně prsou, kde prořízl menší ránu. A když kopí zase prudce vytrhl, vytryskl ze široké rány pravého boku Kristova hojný proud krve a vody a postříkal vzpřímený obličej Kassiova spásou a milostí. Seskočil s koně, padl na kolena, bil se v prsa a vyznal přede všemi Ježíše velmi hlasitě.

Nejsvětější Panna a druhé svaté ženy, jejichž oči byly upřeny na Ježíše, viděly náhlé počínání tohoto muže a při vrazení kopí do prsou bolestně vykřikly. Maria cítila ostrý hrot, jako by projel jejím vlastním srdcem. Kassius nyní klečel na kolenou a děkoval Bohu. Byl totiž nejen osvícen vnitřní milostí, ale i jeho oči byly uzdraveny, takže i tělesně nyní viděl správně a jasně. Zároveň však pojala všechny největší úcta ke krvi Spasitelově, smíšené s vodou, která se shromáždila v důlku pod křížem. Maria, svaté ženy, Jan i Kassius ji ihned vysušili svými Šátky. Také přítomní vojáci byli uchvázeni zázrakem, který se stal na jejich veliteli, padali též na kolena a vyznávali víru v Ježíše Krista. Kati zatím dostali od Piláta zákaz, aby se těla Kristova dotýkali, protože je daroval Josefovi z Arimatie, jenž je pohřbí; odešli tedy. Kopí Kassiovo bylo skládací; nebylo-li vytaženo, podobalo se dlouhé, silné holi. Vrchol kopí byl železný, podoby

hruškovité, ale před upotřebením se nasazoval na něj hrot a vytáhla se dvě ostrá, zahnutá želízka. Toto vše se udalo hned po čtvrté hodině, když Josef z Arimatie a Nikodém byli zaměstnáni nakupováním potřebných věcí k pohřbu. Jejich služebníci zatím zvěstovali přátelům na Golgotě, že Josef z Arimatie s povolením Pilátovým sejme svaté tělo Páně s kříže a pochová je ve svém novém hrobě.

SNĚTÍ S KŘÍŽE

Když Josef a Nikodém přišli k bráně, našli ji zavřenou. Všechny cesty poblíž i hradby byly obsazeny vojskem. Byli to vojáci, které si vyžádali farizeové, aby se zabránilo vzbouření lidu. Josef jim ukázal písemné zmocnění od Piláta a oni ihned byli plni ochoty ho propustit, ale ukazovali mu, že už se sami pokoušeli bránu otevřít, ale že se zřejmě mu síla při zemětřesení nějak pohnout, zaklínala se a nelze jí hnout. Když však Josef a Nikodém vzali za závoru, otevřela se brána k údivu všech velice lehko.

Služebníci, nesoucí na nosítkách nádoby, houby a jiné nástroje, šli jinou branou, tuším, Betlémskou, a odtud kráčeli na horu Kalvárii. Nesli s sebou též zavřenou lampu se světlem. Bylo ještě kalno, dusno a mlhavo, když došli na Kalvárii. Tam zastali svaté ženy. Kassius stál opodál s několika vojáky docela změněn, plachý a uctivý. Teď přišel i setník Abenadar. Začali ve veliké truchlivosti a úctě svaté dílo lásky: snětí s kříže a přípravu mrtvého těla k pohřbu.

Nejsvětější Panna a Magdaléna seděly na pahrbku vpravo vedle kříže, mezi křížem Páně a lepšího lotra. Ostatní ženy byly zaměstnány přípravou a uspořádáním koření, pláten, vody a různých nádob. Kassius, vida přicházet setníka, přistoupil k němu a vypověděl mu o zázračném uzdravení očí. Všichni byli velmi dojatai, slavnostně vážní, zarmoucení a plni mlčenlivé lásky. Jen Magdaléna se oddala úplně bolesti a nevěděla o ničem, co se děje kolem ní.

Nikodém a Josef postavili zezadu na kříž žebříky a vystoupili vzhůru s velikým plátnem, na němž byly připevněny tři široké řemeny, podvázali tělo Páně a přivázali k příčným břevnům. Pak nasadili zezadu na hřeby nýty a vytloukali je ven ze dřeva. Těmito údery se ruce Ježíšovy příliš neotřásaly a hřeby lehce vypadly z ran, jež byly vahou těla hodně roztrženy; tělo spočívalo již na přivázaných šátcích a na hřebících neviselo. Trup mrtvého těla, který při smrti celou vahou poklesl, spočíval nyní na plátně, jako by seděl. Zatímco Josef vytloukal levý hřeb a levé ruce dal zvolna sklesnout do plátna k tělu, přivázel Nikodém pravou ruku plátnem k břevnu, vyrážel pravý hřeb a dal do plátna sklesnout pravé ruce. Veliký hřeb z nohou vyrazil zatím Abenadar, ale s velikou námahou.

Kassius uctivě zdvihl vypadlé hřeby a položil je na zem vedle Nejsvětější Panny. Teď přistavili žebříky z přední strany kříže vedle samého těla Páně, odvázali horní řemen od kmene a pověsili ho na hák žebříku. Podobně odvázali oba druhé řemeny a spouštějíce je pozvolna z kolíku na kolík, spouštěli zároveň i tělo Spasitelovo níž k Abenadarovi, jenž je uchopil pod koleny, zatímco Josef a Nikodém, držíce hořejší část těla s pažemi, opatrně a pomalounku

sestupovali po žebřících, jako by nesli těžce raněného přítele.

Snětí Ježíše s kříže bylo nepopsatelně dojemné. Vykonali všechno tak opatrně a šetrně, jako by se báli, že způsobí Pánu bolest. Byli proniknuti k jeho svatému tělu takovou láskou a úctou, jakou cítili k svému Pánu za jeho pozemského života. Všichni přítomní vzhlíželi k tělu Spasitele upřenýma očima a sledovali pozorně každý pohyb. Byli tiší a také pracující muži promluvili nezbytná slova jen šeptem, jako by vykonávali posvátný obřad. Když zaznívaly úderý kladivem při vytloukání hřebů, byli všichni znovu jati hlubokou bolestí, protože zvuk úderů jim připomínal strašné přibíjení. Ženy tiše plakaly.

Nyní mužové položili mrtvé nejsvětější tělo Vykupitele do náruče jeho Matky, jež k němu vzpínala své ruce s bolestí a touhou.

PŘÍPRAVA K POHŘBU

Nejsvatější Panna seděla na rozprostřené houni. Zády se opírala o stočená sukna, snad pláště. Svatá hlava jejího Syna se opírala o její pravé, poněkud pozdvižené koleno, tělo leželo nataženo na plátně na jejím klíně. Bolest a láska nejsvatější Matky byly stejně veliké. Znovu měla v náručí tělo svého přemilého Syna, jemuž za celou dlouhou dobu mučení nemohla prokázat nejmenší službu lásky. Ale teď viděla hrozně zohavené přesvaté tělo, jeho strašné rány měla přímo před očima a líbala jeho zakrvácené tváře. Magdaléna ležela u nohou Mistrových, s obličejem přitisknutým na jeho nártý. Mužové poodešli poněkud dolů po svahu, kde měli cosi zařídit k přípravě těla do hrobu. Kassius s obrácenými vojáky stál opodál ve velké uctivosti. Zle smýšlející odešli již do města, takže ti, kteří zůstali, prokazovali Ježíši poslední čest, střehouce místo, aby sem nevníkl žádný výtržník. Ochotně vypomohli, oč je kdo požádal.

Ženy měly kožené měchy na vodu, jež se daly složit. Stála tu též nádoba s vodou na řevavém uhlí. Ženy podávaly Matce Boží a Magdaléně misky s čistou vodou a čerstvé houby. Použité vyždímaly do koženého měchu. Použitou vodu také nevylévaly, ale slévaly ji do nádoby. Byla tu Maria Kleofášovo, Salome a Veronika. Magdaléna byla zaměstnána ustavičně u přesvatého těla; Maria Heli, starší sestra svaté Panny, paní již letitější, seděla tiše na náspu popraviště. Jan pomáhal nejsvětější Panně, potom odešel k mužům a pomáhal také jim.

Matka Boží byla při všem nevýslovném utrpení pevná a statečná. Nechtěla, aby přesvaté tělo zůstalo v tak potupném stavu, a začala je tedy ihned čistit a umývat. Sňala s hlavy trnovou korunu, již rozvázala vzadu s velikou opatrností. Druzí jí přitom také pomáhali. Aby některé trny, jež vnikly hluboko do hlavy, při snímání koruny rány ještě více nerozdírali, musily být odříznuty. Trnovou korunu položily vedle hřebů; Maria nyní vyťahovala dlouhé trny z hlavy malými, okrouhlými klíšťkami s pérem a smutně je ukazovala přítomným. Trny položila ke koruně. Mohly být opatrovány jako památka také jednotlivě.

Obličej Páně bylo stěží poznat, tak byl zohaven krví a ranami. Rozervaný vlas a vous byl slepen krví. Maria umyla hlavu a tváře a zaschlou krev ve vlasech rozmočila vlhkou houbou.

Umýváním se staly rány, znamení strašného týrání Ježíšova, ještě zřejmější. Viděla jsem, jak nejsvatější Panna šátečkem, ovinutým kolem prstu, vymývala rány na hlavě, pak očistila ústa Páně, zuby a rty. Potom sčesala také několik zbývajících vlasů, které pacholci nevytrhali, ve tři díly, po stranách a dozadu, a pěkně je uhladila.

Když tak očistila svatou hlavu, políbila bolestná Matka líce svého Syna a zastřela je. Potom stejným způsobem ošetřila svaté tělo, krk, záda, krvavé a roztržené ruce. Ach, tu se teprve objevila všechna ukrutnost, s jakou katané jednali s Pánem; všechny kosti v prsou byly vyvráceny, všechny svaly roztrženy, rámě, na němž nesl těžký kříž, bylo jedna velká rána a celá hrud' byla od bičování samá rána a podlitina. V boku byla široká rána. Maria všechny rány očistila. Magdaléna jí přitom chvílemi pomáhala, ale omývala tělo Spasitele spíše svými slzami nežli vodou.

Nyní Matka Boží natírala všechny rány mastí. Svaté ženy klečely naproti ní a podávaly jí pouzdro, z něhož Maria ukazováčkem a palcem nabírala vzácné masti a vtírala je do ran a zahlazovala je. Také vlasy mastí polila, potom vzala svou levicí Ježíšovy ruce jednu po druhé, políbila je uctivě a rány po hřebec vyplnila vonnou směsí. Stejně vetřela mast do rány v boku, do uší a do nosu. Vojáci chvílemi přicházeli a donášeli čerstvou vodu. Potom Maria zatlačila svému Synu oči obrácené v sloup a chvíli na nich podržela ruku, zavřela ústa Vykupiteli a plačíc, sklonila svůj obličej k jeho tváři. Magdaléna se však z veliké úcty obličej Ježíšova nedotkla.

Již chvíli tu stáli Josef s Nikodémem a čekali. Tu Jan přistoupil a prosil nejsvětější Pannu, aby se rozloučila s Ježíšovým tělem, neboť je musejí připravit k pohřbu; blíží se již sobota! Maria objala mrtvolu svého Syna ještě vroucněji a odloučila se od ní s dojemnými slovy. Mužové zvedli svaté tělo Páně s plátnem, na němž spočívalo, s klína jeho Matky a nesli je s hory dolů. Tam si na pěkné, ploché skále připravili místo k balzamování. Viděla jsem nejprve rozprostřené síťové plátno, jakoby krajkové. Bylo tak řídké asi proto, aby mohla při umývání odtékat voda. Viděla jsem však ještě jiné plátno, velké a rozprostřené. Tělo Páně položili na plátno řídké, a druhé, velké, drželo několik mužů nad ním. Nikodém a Josef klekli a pod plátnem rozvázali roušku, kterou uvázali kolem beder a nohou Ježíšových, když ho snímali s kříže. Potom mu odvázali pás, jež donesl na Kalvárii Jonadab, aby si Pán mohl přikrýt nahotu. Cudně umyli houbami spodní část těla Kristova pod plátnem, jež i jim samým skrývalo tělo Páně před jejich zraky, potom příčnými plachtami tělo pozdvihli a umyli je na zádech, takže nemusili tělo obracet. Umývali je tak dlouho, až voda, vyždímaná z hub, byla čistá. Nato omývali tělo vodou myrhovou. Viděla jsem, jak tělo položili a narovnali je uprostřed a v kolenou, protože s kříže bylo již poněkud ztuhlé. Pak mu podložili pod klín plátno asi tři lokte dlouhé, do klína mu dali několik svazků vonných bylin a posypali práškem, jež Nikodém přinesl s sebou v krabici. Pak ještě jednou mazali rány, posypali je vonným kořením, nakladli byliny od beder až k nohám a pak je dobře zavinuli. Jan sem teď přivedl nejsvětější Pannu a ostatní svaté ženy. Maria poklekla k hlavě svého Syna a podložila mu pod ni jemný šátek, jež dostala od Klaudie Prokly, ženy Pilátovy, a který měla dosud pod pláštěm ovinutý kolem krku. Potom společně s ostatními ženami obložila hlavu a krk až po ramena svazečky bylin, jemnými, nitkovitými rostlinami, a posypala práškem. Potom šátek kolem hlavy, krku a ramen pevně utáhla. Magdaléna nalila ještě z lahvičky jemnou voňavku do rány v boku. Mužové zkřížili ztrnulé ruce Ježíšovy přes klín, vyplnili všechno kořením, pod paže, na břicho, okolo srdce a vůbec kolem celého těla, a pak

ovinuli celou mrtvolu až k prsům velikým plátnem, jako když se zavinuje malé dítě. Potom konec pásu protáhli pod jedním ramenem a pozdvihli tělo, zavinuli i hlavu, takže se tělo podobalo mumii. Nakonec položili tělo Páně na velké, šest loket dlouhé plátno, jež koupil Josef z Arimatie. Mrtvola ležela na něm napříč. Jeden konec byl přeložen od nohou k prsům, druhý přes hlavu a ramena k nohám a postranní díly byly obtočeny kolem těla.

Všichni obstoupili tělo Vykupitelovo a s pláčem se loučili, poklekli okolo něho a uviděli zřejmý zázrak; postava přesvatého těla se všemi ranami otiskla na povrchu pláten, do nichž byl Pán zavinut, jako by jejich pečlivé ošetření a zármutek měl být vděčně odměněn a měl jim být zanechán obraz jejich Pána. S pláčem a nářkem objímali přesvaté tělo a uctivě líbali zázračný obraz. Velmi se divili, a proto ještě jednou plátno rozvinuli a podívali se ještě více, když shledali, že dolní plátna jsou naprosto čistá a bílá jako dříve a jen vrchní rouška nese obraz Páně. Ze spodní strany, kde leželo tělo, byl otisk zadní a svrchu byla otištěna přední část těla. Plátno však musilo být složeno, protože navrchu se všechny cípy sbíhaly. Nebyl to otisk krvácejících ran, vždyť celé tělo bylo obloženo vonným kořením a ovázáno několikerými obvazky — byl to otisk zázračný, jenž svědčil o božství v těle Ježíšově.

I později jsem viděla osudy posvátného plátna, ale nedovedu to vše dobře povědět. Po vzkříšení měli toto plátno přátelé Ježíšovi. Viděla jsem, že jednomu, když je nesl pod paží, bylo sebráno a dvakrát jsem je viděla v rukou židovských. Viděla jsem také, že je křesťané na mnohých místech dlouho uctívali. Jednou se o ně přeli, a aby se hádka jednou provždy skoncovala, hodili roušku do ohně. Ale ta se tajemně zvedla a padla na ruce jistého křesťana. Jsou tři otisky tohoto zázračného plátna. Svátí mužové přiložili jiná plátna na zázračný obraz, jak na přední, tak i na zadní část, a modlili se. Tyto otisky jsou posvěceny dotýkáním, podle úmyslů Církve, a způsobily již mnoho zázraků. Původní plátno jsem viděla už trochu roztrhané, jak je uctívali v Asii nekatolictí křesťané. Jméno města jsem zapoměla, ale leží ve veliké zemi, blízko rodiště svatých tří králů. Ve vidění jsem poznala leccos o městu Turínu, o papeži Klementu I., pak o císaři Tiberiovi, jenž zemřel pět let po smrti Spasitelově, ale bylo toho příliš mnoho a všechno jsem to zapoměla.

POHŘEB

Mužové položili svaté tělo na kožená nosítka, přikryli je tmavou pokrývkou a provlekli tyče po obou stranách máru. Nikodém a Josef je nesli vpředu, Jan a Abenadar vzadu. Za nimi šla nejsvětější Panna, Maria Heli, Magdaléna a Maria Kleofášova, potom ostatní svaté ženy, Veronika, Jana Chuzova, Maria Markova, Salome Zebedeova, Maria Salome, Salome Jeruzalémská, Zuzana a Anna, neteř Josefa Pěstouna, vychovaná v Jeruzalémě. Ke konci šli Kassius a vojáci.

Tak kráčeli, zpívajíce tichým, žalostným nápěvem žalmy. Na výšině spatřila jsem Jakuba Staršího, jak přihlížel průvodu. Brzy však zmizel; šel to zvěstovat druhým apoštolům do jeskyní. Pohřební průvod šel do zahrady, která je vzdálena od hory Kalvárie asi sedm minut cesty, blízko brány Betlémské, táhnoucí se na výšině k městským hradbám. Je to zahrada velmi krásná. Jsou v ní mohutné stromy, úhledná sedadla, stinná místa, a část zahrady se táhne až k hradbám. Vstoupíme-li do zahrady od severu, vystupuje půda vlevo vzhůru k hradbám, vpravo na konci zahrady se rozkládá skála, kde je hrob. Od vchodu do zahrady zabočí se vpravo ke hrobní jeskyni, jež je obrácena svými dveřmi k východu. Na straně jihozápadní i severozápadní jsou v této skále ještě dva menší skalní hroby s nízkými vchody. Na západní straně vede kolem skály úzká pěšinka. Před vchodem do jeskyně je země výš, takže se ke dveřím skalní jeskyně sestupuje po schodech jako do nějakého příkopu. Vchod je zapleten proutím.

Prostor ve skále je tak veliký, že vpravo i vlevo mohou stát čtyři a čtyři lidé a mrtvola mezi nimi může být pohodlně pronesena. Ke konci na západní straně, právě proti dveřím, je široký, nevysoký výklenek. Hrobní lehátko pro mrtvolu je vhodně vydlabáno a jako oltář souvisí se skálou jen na zadní straně, u hlavy a u nohou může člověk stát a také před ním může někdo stát, i když dveře k výklenku jsou zavřeny. Dveře jsou měděné nebo z nějakého jiného kovu a otvírají se uprostřed na dvě strany. Nestojí kolmo, nýbrž poněkud šikmo před výklenkem a k zemi sahají tak daleko, že se může na ně položit kámen, aby se nemohly otvírat. Ten kámen leží ještě před vchodem do jeskyně a přiloží se ke dveřím až po pohřbu. Je to kámen veliký, trochu zaokrouhlený na zadní straně, již bude ležet u dveří, protože stěna vedle hrobových dveří není též přímá. Mají-li se dveře otevřít, kámen se neodvaluje, stejně bylo by to těžké v tak malém místě, ale ke kruhům v kameni zapuštěným se připne řetěz, visoucí ze stropu, nazdvihne se a odvalí, ale velmi těžko. Je k tomu potřebí více mužů.

Před vchodem do jeskyně je kamene sedadlo. Skála je porostlá trávou, může se po ní nahoře chodit a je odtud vidět siónskou výšinu a několik věží. Odtud je vidět i bránu Betlémskou, vodovod a studni Gihon. Uvnitř je skála bílá, prorostlá červenými a hnědými žilkami. Jeskyně je velmi čistě připravena.

Zahrada je obehnaná živým plotem a uvnitř u vchodu má i ohradu z dřevěných tyček, které jsou připevněny ke kolům železnými kroužky. Před vchodem do zahrady a vpravo od skály roste několik palem. V zahradě roste mnoho křovin, květiny a různé koření.

Viděla jsem, že se průvod u vchodu do zahrady zastavil, neboť musili dveře zdvihnout několika sochory, jimiž také kámen odvalovali od jeskyně. Když došli k hrobové skále, odkryli máry a vyzvedli z nich mrtvolu na úzké desce, pokryté sukrem. Nikodém a Josef nesli desku vpředu a vzadu, druzí dva po stranách. Nový skalní hrob vyčistili služebníci Nikodémovi a vykourili ho. Byl ve skále velmi pěkně vytesán. Lehátko pro mrtvolu bylo u hlav poněkud širší než v nohách. Byla na něm vyryta podoba zahaleného těla, u hlavy a u nohou trochu zvýšená.

Svaté ženy si sedly na zahradní lavičku, která stála proti vchodu do jeskyně. Čtyři mužové nesli tělo Páně dovnitř, složili je na zem a rozšířenou část u hlavy naplnili vonným kořením. Potom na

to rozprostřeli roušku a mrtvé tělo položili na lehátko do ní. Plátno viselo z hrobního lehátka dolů. Teď svému Pánu prokázali lásku slzami a objetím a vystoupili z jeskyně. Potom vešla nejsvětější Panna k hrobu sama. Viděla jsem, jak se plačíc sklonila nad mrtvolou svého Dítěte. Když vyšla z jeskyně, ihned tam spěchala Magdaléna. Natrhala v zahradě ratolestí a květin a položila je po mrtvém těle. Ještě jednou plačíc a naříkajíc objala nohy svého Mistra. Protože však ji mužové zvenku pobízeli, že je již čas, vyšla z jeskyně k ostatním ženám. Mužové převinuli visoucí plátno přes mrtvolu, rozprostřeli přes ni ještě hnědý koberec, potom zamkli dveře, které byly buď měděné nebo litinové, položili přes ně kolmo a napříč tyče, což velmi připomínalo kříž. Velký kámen, jímž se hrob zajišťoval, byl velice těžký. Přivalili ho sem, užívajíce tyčí jako páky.